

การแปลงฐานที่มั่นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว : การเมืองเชิงพื้นที่ในทศวรรษ 2520

ปิยัญพันธุ์ พจนะลาวัณย์¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่ออธิบายพลวัตของการเมืองเชิงพื้นที่ภายใต้ปฏิบัติการระหว่างรัฐบาลไทยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ทั้งสองฝ่ายต่างต้องการยึดครองพื้นที่เพื่อการครองอำนาจนำ โดยฝ่ายหลังมีจุดยุทธศาสตร์ในเขตป่าเขา และชายแดน เพื่อหลบหลีกการปราบปรามและรับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน รัฐบาลไทยนอกจากจะใช้กำลังทหารเข้าควบคุมสถานการณ์และยึดครองพื้นที่ที่คืนแล้ว ยังได้ใช้นโยบายการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ของดินแดนต่างๆ ในประเทศ หลังจากที่รัฐบาลสามารถเอาชนะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ก็พยายามเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตที่มั่นให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความหมายใหม่ให้กับสถานที่เหล่านั้น

คำสำคัญ: สงครามเย็น, พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, การท่องเที่ยว, การเมืองเชิงพื้นที่

1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Email: <Pinyapanpot@gmail.com>

The Transformation of the Strongholds of the Communist Party of Thailand to Tourist Attractions: the Politics of Space in 1980s

Pinyapan Potjanalawan²

ABSTRACT

This article aims to describe the dynamic of politics of space under the operation of Thai government and the Communist Party of Thailand (CPT). The historical approach is used for the methodology of this paper. Two rivals had purpose to occupy and dominate over the space of Thailand. CPT's strongholds were in the forest, mountain range and borderland to avoid the suppression from Thai government and gain the support from Communist Party in Indochina. Thai government, not only sent the troops to control the situation and occupied those places but also activated the tourism policy to construct the new image of the lands in Thailand. After the victory over CPT, the government transformed the strongholds of CPT to tourist attractions to the new meaning of those places.

KEYWORDS: Cold war, Communist Party of Thailand, Tourism, Politics of Space

2. Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University. Email: <Pinyapanpot@gmail.com>

1. บทนำ

ธงชัย วินิจจะกูลเคยกล่าวถึงแผนที่ประเทศไทยในทศวรรษ 2520 อันเป็นภาพที่มีรูปทหารที่น่าจะเป็นพวกคอมมิวนิสต์ที่มาพร้อมกับเครื่องแบบทหารป่าและหมวกดาวแดงและมีสัญลักษณ์ซ้อนทับด้วยดวงจันทร์และดาวห้าแฉก ทหารนั้นมีเค้าโครงจากแผนที่ประเทศเวียดนาม กัมพูชาและลาวประกอบกัน ในแผนที่มีข้อความว่า “เราเสียดินแดนไปแล้ว 352,877 ตารางกิโลเมตร ยังเหลืออยู่เพียง 514,000 ตารางกิโลเมตร” บริบทดังกล่าวเป็นการตอกย้ำว่าภูมิภายาและประวัติศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการผลิตความเป็นไทยและสร้างศรัทธาต่อความเป็นไทย (ธงชัย 2556, 268-269) ซึ่งก็คือขบวนการคอมมิวนิสต์ ในสถานการณ์ที่สงครามเย็นตึงเครียดนอกจากรัฐบาลจะมีนโยบายปรับปรุงระบบสาธารณสุขโภชนาการขั้นพื้นฐานแล้วยังพบว่า นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวก็เป็นประเด็นสำคัญด้วยงานของแมทธิว ฟิลลิปส์ ที่มองวัฒนธรรมและอุดมการณ์ช่วงสงครามเย็นของไทยว่าผูกติดอยู่กับการอุปถัมภ์ของสหรัฐอเมริกา ช่วงทศวรรษ 2500 (Phillips 2012, 3) ขณะที่สหรัฐอเมริกาเห็นประเทศไทยเป็น “โอเอซิสบนทวีปที่มีปัญหา” ไทยเองกลับมองว่าความสำเร็จของท่องเที่ยวของไทยขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการเข้าถึงจิตใจและความคิดของชาวอเมริกัน ไม่เพียงเท่านั้นการท่องเที่ยวยังช่วยสร้างความมั่นคงให้กับตำแหน่งแห่งที่ของประเทศไทยให้ดำรงอยู่ในฐานะสมาชิกของโลกเสรี ฟิลลิปส์ชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทสูงในช่วงสงครามเย็นในฐานะเครื่องมือทางวัฒนธรรมในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ แต่ได้เน้นย้ำไปที่งานด้านสื่ออย่างองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว อนุสาร อ.ส.ท. การเดินทางเพื่อตามหาความเป็นไทยไม่เพียงจะหมายถึงการเปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ แต่ยังรวมไปถึงคนไทยกันเองด้วย โดยการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวผ่านวัฒนธรรมไทยในชีวิตประจำวัน (Phillips 2012, 258-259, 288, 299) เขาให้ความสนใจในช่วงสงครามเย็นและก่อนหน้านั้นมากกว่าช่วงสงครามเย็นสิ้นสุด ทั้งยังเน้นไปที่กระบวนการสร้างแหล่งท่องเที่ยวจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย มากกว่าจะพิจารณาพื้นที่อันตรรกะอย่างเขตที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พลท.)

งานเขียนอีกด้านแสดงให้เห็นถึงบทบาทของการสร้างพื้นที่ที่สัมพันธ์กับการนิยามอัตลักษณ์เหนือพิภพทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มต่าง ๆ บทความของธนาวิ โชติประดิษฐ ได้กล่าวถึงอนุสาวรีย์ของฝ่ายรัฐบาลที่เกิดขึ้นจากการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้สะท้อนถึงปฏิบัติการสร้างความทรงจำของรัฐไทยบนพื้นที่ดังกล่าวด้วยการสร้างอนุสาวรีย์และอนุสรณ์สถานแก่ผู้เสียสละฝ่ายรัฐบาลในเขตภาคเหนือตอนบน โดยเสนอว่า ศิลปะที่ใช้จะเป็นรูปแบบสำนึกแบบวีรบุรุษ (heroic realism) ซึ่งเป็นภาษาทางสุนทรียศาสตร์ของรัฐไทยที่ต้องการสำแดงวาทกรรมว่าด้วยการเสียสละเพื่อชาติและความจงรักภักดีต่อชาติอย่างตรงไปตรงมา ชัดเจน เข้าใจง่าย และถือว่าตอบสนองต่อความต้องการปลูกเร้าความรู้สึกชาตินิยมในภาวะสงครามได้ดีที่สุด รวมไปถึงรอยพระบาทในหลวงที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบัน นอกจากนั้นยังรวมถึงอนุสาวรีย์พ่อขุนง, พญาตามจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนืออันเป็นผู้ปกครองท้องถิ่นในประวัติศาสตร์ที่รื้อฟื้นเรื่องเล่าโบราณและถักทอสงครามในอดีตเข้ากับสถานการณ์สู้รบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นบุรุษภักดิ์ที่คอยปกป้องเมืองจากภัยร้าย (ธนาวิ 2559, 289-303) นอกจากนั้นยังมีงานอื่นที่ให้ความสนใจกับการสร้างอัตลักษณ์ของอดีตสหภาพพลท. เหนือพื้นที่หลังจากความขัดแย้งกับรัฐบาลลงไปแล้ว เช่น บทความ “หมู่บ้านเสียงปืน

แตก : ประวัติศาสตร์ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นบ้านนาบัว” (ทิฆัมพร 2560, 112-147) ที่ตั้งคือ บ้านนาบัว ต.โคกหินแฮ่ อ.เรณูนคร จ.นครพนมที่ชี้ให้เห็นถึงความพยายามฟื้นคืนประวัติศาสตร์ผ่านการรำลึก ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์โดยอดีตสหราชอาณาจักรผ่านโครงเรื่องว่าด้วยการกดขี่ของรัฐ ความสำคัญของหมู่บ้านแห่งนี้ถือว่าเป็น “หมู่บ้านเสี่ยงปืนแตก” หรือจุดปะทะด้วยกำลังอาวุธที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์พทท.ที่ปกครองให้เดือนสิงหาคม 2508 พื้นที่แห่งนี้ได้ยืนยันอัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับพทท. และปฏิเสธการที่ถูกนิยามว่าเป็นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) หากแต่นิยามความหมายใหม่ในลักษณะที่สัมพันธ์กับประชาธิปไตย ทั้งยังให้ความสำคัญกับความหลากหลายของคนนาบัวที่มีทั้งชาวนา ผู้ไทย สหาย และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (พรท.) ขณะที่อีกบทความหนึ่งกล่าวถึง หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอรณูนคร จ.นครพนม หมู่บ้านชาวภูไทที่อพยพมาจากลาวที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่าร้อยปีที่ต่อมารับเอาอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เข้ามาในฐานะปฏิบัติการแสวงหาพื้นที่ทางการเมือง ผู้ชายในหมู่บ้านถูกส่งไปอบรมเกี่ยวกับแนวคิดคอมมิวนิสต์และฝึกอาวุธตั้งแต่ปี 2504 และส่วนหนึ่งของวันเสี่ยงปืนแตกปี 2507 ช่วงที่รัฐปราบคอมมิวนิสต์หมู่บ้านถูกควบคุมอย่างเข้มงวด ส่งผลต่อการผลิตและชีวิตประจำวันในหมู่บ้าน ขณะที่สำนึกร่วมของชาวบ้านก็เข้มแข็งอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อพทท.พ่ายแพ้ช่วงทศวรรษ 2520 รัฐบาลผ่อนคลายนโยบายตึงเครียดและไม่เอาผิดกับชาวบ้าน ชาวบ้านค่อยๆ กลับมาใช้ชีวิตปกติ หลังจากนั้นก็เริ่มมีองค์การพัฒนาเอกชนเข้ามาทำงานในพื้นที่ เกิดการเคลื่อนไหวประเด็นสิทธิชุมชน และเครือข่ายต่างๆ นำไปสู่การรื้อฟื้นเหตุการณ์รำลึกวีรชน วันเสี่ยงปืนแตกในปี 2545 เป็นครั้งแรก นำไปสู่การเปิดพื้นที่การเมืองเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับรัฐ ในที่สุดก็ได้สถาปนา “หมู่บ้านประวัติศาสตร์” เพื่อนิยามแทนคำว่า “หมู่บ้านคอมมิวนิสต์” และการสร้างอนุสรณ์สถานรำลึกวีรชน ผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ต่อสู้ในอดีต (นิลวดี และคณะ 2557, 131-157)

บทความนี้มีพยายามที่ต่างออกไป นั่นคือ การทำความเข้าใจการเมืองเชิงพื้นที่ที่เนื่องมาจากนโยบายการท้องเกี่ยวของรัฐบาลที่สัมพันธ์กับภูมิศาสตร์และการช่วงชิงความเป็นใหญ่เหนือพื้นที่และจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีเขตชนบทและป่าเขาเป็นเขตงานและฐานที่มั่นสำคัญในภาพรวมของทั้งประเทศ ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นว่า การท้องเกี่ยวนั้นยังเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐที่มีบทบาทเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากที่เคยเป็นเขตหวงห้ามและอันตราย กลายเป็นพื้นที่ปลอดภัย การถ่ายทอดภาพลักษณ์ใหม่ อุดมการณ์ทางการเมืองซ้อนทับลงไปยังพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างกว้างขวางในช่วงปลายทศวรรษ 2520 ต่อดันทศวรรษ 2530

2. การท้องเกี่ยวและสถานการณ์ก่อนเสี่ยงปืนแตก

รัฐบาลไทยต่อสู้กับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์มาตั้งแต่แรกเริ่มความเคลื่อนไหวในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พทท.) เริ่มก่อตั้งอย่างเป็นทางการในปี 2485 การกำหนดท่าทีและนโยบายจะสรุปผ่านการประชุมสมัชชาพรรค การประชุมครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2485 มุ่งสร้างแนวร่วมต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นและรัฐบาลป.พิบูลสงคราม เริ่มมีการจัดตั้งกรรมกรในโรงงาน การประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2495 ได้

เปลี่ยนแนวทางมายึดถือแนวคิดแบบเหมาเจ๋อตุงที่ให้ความสำคัญกับชนบทมากขึ้น ตามความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี 2492 ทำให้เริ่มเน้นความสำคัญของการจัดตั้งชวนา รวมไปถึงการจัดตั้งกรรมกรในโรงงาน

การประชุมสมัชชาครั้งที่ 3 ของพคท.เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ เขตเมืองช่วงปี 2504 มีนโยบายยกระดับให้มีการต่อสู้ทุกรูปแบบใช้ชนบทเป็นฐาน ปลุกระดมให้ชาวนาลุกขึ้นสู้ เดือนพฤษภาคม 2504 ครอง จันดาวงศ์ ครูผู้จัดตั้งสมาคมลับที่ชื่อ “สามัคคีธรรม” เพื่อทำการต่อต้านอำนาจเผด็จการ และอบรมสั่งสอนประชาชนที่ทุกขยากให้รู้จักถึงความสำคัญของชนชั้นกรรมาชีพและทองพันซ์ สุทธิมาศ ถูกยิงเป้าตามมาตรา 17 ของรัฐบาลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยไม่มีการไต่สวนใดๆ (ทักษ์ 2548, 241-242) ขณะที่รวม วงศ์พันธ์ สมาชิกกรรมการเมือง พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) หลังจากกลับมาจากจีนมาเมื่อปี 2501 พยายามสร้างโรงเรียนการเมืองขึ้นที่สุพรรณบุรีและเดินทางไปทั่วประเทศเพื่อประสานงานเป็นเวลากว่า 4 ปี ในที่สุดก็ถูกจับและประหารชีวิตในเดือนเมษายน 2505 (ชมรมมิตรสัมพันธ์ 2556, 17, 24-25) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลตระหนักถึงภัยคุกคามดังกล่าวจนเกิดปฏิบัติการดังกล่าวขึ้น แม้จะยังไม่มีมีการปะทะกันทางอาวุธใด ๆ อาจกล่าวได้ว่า ความเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ยังอยู่ในขั้นการปลุกระดมมวลชน ยังไม่มีการปะทะกันกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลด้วยกำลังอาวุธ แรงกดดันอย่างหนักเช่นนี้ทำให้พคท.ตัดสินใจเข้าป่าเพื่อจับอาวุธลุกขึ้นสู้ในปีที่รวมถูกประหารนั่นเอง (พรทิพย์ 2551, 281)

นอกจากการใช้ไม้แข็งปราบปรามแล้ว รัฐบาลยังได้ใช้โครงการต่างๆ ในการช่วงชิงมวลชน ไม่ว่าจะเป็นโครงการพัฒนาชนบท การสร้างถนนหนทาง รวมไปถึงหน่วยเคลื่อนที่ลงไปยังชนบทเพื่อให้ความรู้และสร้างปฏิบัติการทางจิตวิทยา องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) เป็นองค์กรหนึ่งที่สนับสนุนปฏิบัติการของรัฐดังกล่าว ดังบันทึกของปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณว่า เมื่อปี 2505 เขาเดินทางไปกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม ฯลฯ ร่วมกับคณะจากอ.ส.ท. เพื่อปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) ด้วยรถแลนด์โรเวอร์ 2 คัน รถเอ็มซี.ของทหารอีกหนึ่งคัน มีการเชิญชวนชาวบ้านมาด้วยการฉายภาพยนตร์สารคดีที่ได้มาจาก USIS การรถไฟและอสท. การลงพื้นที่ครั้งนั้นทำให้พวกเขาพบกับชาวผู้ไทยหรือภูไทยบริเวณเรณูนคร นครพนมที่ในเวลาต่อมาจะได้รับการสนับสนุนภาพลักษณ์ของผู้ไทยเรณูนครว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมปลายปี 2505 ไปดอยแม่สลอง อ.แม่จัน เชียงรายไม่นับว่าปลายปี 2504 มีการเดินทางไปล่องแก่งแม่น้ำน่านจากเมืองน่านลงไปสู่อุตรดิตถ์ เพื่อทำภาพยนตร์ผจญภัยโดยเรือ 3 ลำ คณะเดินทางมีตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน รองผู้กำกับการตำรวจน่าน ใช้เวลายาวนานถึง 3 คืน 4 วัน (อนุสาร อ.ส.ท. 2527ข, 100-102) แสดงให้เห็นถึงการบุกเบิกไปยังที่ห่างไกลจากเขตเมืองอันเป็นที่น่าสังเกตว่าอาจสัมพันธ์กับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับพื้นที่ชายขอบผ่านนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว

อนึ่ง อ.ส.ท. เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นมาในปี 2502 อ.ส.ท.ยังมีความใกล้ชิดกับกองทัพบก รวปี 2503 ที่มีความพยายามจะผลักดันจัดงานช้างที่สุรินทร์ ได้มีการขี้มตัวพ.อ.สมชาย หิรัญภิจมา จากโรงเรียนเสนาธิการทหารบกที่สวนสน หัวหิน เพื่อวางแผนจัดงานช้างสุรินทร์ การขี้มตัวชั่วคราวมาหลายปีเข้าทำให้ในที่สุดก็โอนย้ายมาอยู่อ.ส.ท. (อนุสาร อ.ส.ท. 2523, 101, อนุสาร อ.ส.ท. 2527ข,

101) และขึ้นไปสู่ตำแหน่งผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ในที่สุด สมชายก็มีโอกาสได้เดินทางไปปฏิบัติภารกิจติดต่อกับปราโมทย์ที่เพิ่งกล่าวถึงไปในปี 2504 บทบาทสำคัญอีกประการก็คือ ปี 2503 ได้จัดทำอนุสาร อ.ส.ท. เพื่อทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับอ.ส.ท. และพบว่าเป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากได้นำเสนอเรื่องและภาพแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยใหม่ สร้างการค้นพบดินแดนที่คนไทยจำนวนมากไม่เคยรู้จักทั้งยังประกอบด้วยภาพที่มีชีวิตชีวาแมทริวฟิลลิปส์ชี้ว่า อนุสาร อ.ส.ท.ทำหน้าที่คล้ายกับวารสาร LIFE และเสรีภาพที่เป็นดังสิ่งพิมพ์ชวนเชื่อของรัฐบาล (Phillips 2012, 252)

อุทยานแห่งชาติ อาจนับเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการจัดการเขตป่าเขา พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติเกิดขึ้นเมื่อปี 2504 มีเจตนาที่จะคุ้มครองรักษาททรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขา และสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชน (ราชกิจจานุเบกษา 2504ก, 1071-1083) โครงสร้างดังกล่าวยังมีคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ หนึ่งในนั้นประกอบด้วยเฉลิมชัย จารุวัตร (ราชกิจจานุเบกษา 2504ข, 3-4) ผู้อำนวยการส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรรมการชุดนี้มีอายุราว 2 ปี และในสมัยที่ 2 การแต่งตั้งได้เปลี่ยนจากชื่อบุคคลเป็นตำแหน่งผู้อำนวยการฯ แทน แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นภารกิจสำคัญที่ทำให้ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องมาถึงเรื่องแหล่งธรรมชาติด้วย ตั้งแต่นั้นมาจึงได้มีการกำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกที่ได้รับการประกาศในปี 2505 พื้นที่ครอบคลุมจังหวัดนครนายก, ปราจีนบุรี, นครราชสีมา และสระบุรี (ราชกิจจานุเบกษา 2505ก, 982-985) เขาใหญ่ยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย เห็นได้จากการการมอบให้อ.ส.ท.เป็นผู้บริหารจัดการสถานตากอากาศที่เขาใหญ่เมื่อปี 2507 โดยมโนบายพัฒนา 2 ประการคือ รักษาสภาพธรรมชาติและส่งเสริมให้มีที่พักและท่องเที่ยวชมธรรมชาติ (อนุสาร อ.ส.ท. 2512ก, 30) ในปีเดียวกันยังได้กำหนดเขตอุทยานแห่งชาติภูกระดึง(เลย) (ราชกิจจานุเบกษา 2505ข, 16-18) ขณะที่ปีต่อมาได้จัดตั้งอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงในเขตพิษณุโลกและเพชรบูรณ์

3. การท่องเที่ยวเพื่อการช่วงชิงมวลชนหลังเสียงปืนแตก

ภาพคอมมิวนิสต์ที่ประชาชนทั่วไปรับรู้ยังเป็นเพียงการเขียนสื่อให้วักวลของรัฐบาล เนื่องจากยังไม่มีเหตุการณ์รุนแรงใดๆ เกิดขึ้น จนกระทั่งเปิดการปะทะกันด้วยอาวุธจนมีการเสียชีวิตจากทั้งสองฝ่าย นั่นคือ จุดเริ่มต้นที่เรียกกันว่า “วันเสียงปืนแตก” ที่พท.ถือว่วันที่ 7 สิงหาคม 2508 คือวันที่สหายเสถียรได้สละชีวิต และฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐก็สูญเสียไป 1 นาย บริเวณบ้านนาบัว อ.เรณูนคร จ.นครพนม นั้นได้ทำให้เป็นข่าวใหญ่โตในหน้าหนังสือพิมพ์ ขณะที่พท.ก็ถือว่าเป็นหมุดหมายสำคัญทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามมีการเสนอแย้งโดยนักประวัติศาสตร์ว่า วันปะทะที่แท้จริงน่าจะเป็นวันที่ 8 มากกว่า (สมศักดิ์ 2552ก; สมศักดิ์ 2552ข) อนึ่ง อ.เรณูนคร เป็นเขตที่หน่วยเคลื่อนที่ของอสท.ลงไปทำปจว.เมื่อปี 2505 ที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

การขยายตัวของพท.ไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางภาคเหนือ มีการปะทะ

กันครั้งใหญ่ที่อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน เมื่อปี 2511 เขตภูเวียงได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยแห่งแรกของพท. (ธนวิ 2559, 292) ขณะที่เขตงานพท.ได้ขยายไปถึงเขาค้อบริเวณรอยต่อ 3 จังหวัดคือ พิชญ์โลก เพชรบูรณ์ และเลย และประกาศวันเสียปืนแตกที่เขตเขาค้อ เมื่อเดือนพฤศจิกายนปี 2511 (นิพัทธ์ 3 มีนาคม 2560) สำหรับภาคใต้ มีบันทึกว่าสหายเฟื่อง ได้เดินทางไปเปิดเขตงานที่สงขลาเพื่อจัดตั้ง กองกำลังติดอาวุธประจำภาคใต้ชื่อว่า “กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) ประจำภาคใต้” มีการสร้างค่ายวังพาที่ต.ทุ่งตำเสา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เมื่อปี 2512 (จรรยา 2558, 76) ความวิตกกังวลดังกล่าวสอดคล้องกับการที่กรมรักษาดินแดนจัดสร้างพระพุทธรูปพระพุทธรูปโรครันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ ประจำ 4 ภูมิภาคได้แก่ ลำปาง ราชบุรี สระบุรี และพัทลุง เมื่อปี 2511 (ศิลปวัฒนธรรมออนไลน์ 2561) ไม่เพียงเท่านั้น ปีต่อมายังได้ประกาศ “เขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์” อย่างกว้างขวาง ใน 36 จังหวัด แบ่งเป็น 4 เขต นั้นหมายถึงว่า เป็นจำนวนเกินครึ่งหนึ่งของพื้นที่ประเทศไทย (ขณะนั้นมี 71 จังหวัด) เขตที่มีมากที่สุดคือ เขต 2 ภาคอีสาน มีจำนวนถึง 15 จังหวัดหรือทุกจังหวัดในภูมิภาคนี้ ที่น้อยที่สุดคือ เขต 3 ภาคเหนือ (ที่รวมเหนือตอนบนและล่างแล้ว) มีเพียง 6 จังหวัด (ราชกิจจานุเบกษา 2512ก, 2138-2140, ราชกิจจานุเบกษา 2512ข, 6-9) ในระดับประชาชนทั่วไปอาจไม่ได้รับรู้ถึงภัยนี้มากนักในช่วงต้นทศวรรษ 2510 แต่การประกาศเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความวิตกกังวล พร้อมกับการใช้ประกาศเพื่อการใช้ดำเนินการของภาครัฐ สอดคล้องกับหน่วยงานท่องเที่ยวที่รัฐรับผิดชอบ เฉลิมชัย จารุวัตร ผู้อำนวยการส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวถึงบทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเมื่อปี 2512 ไว้ว่า “อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งในการรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งนับได้ว่ามีคุณค่าเหนือกว่าเงินตราใดๆ เพราะการที่จะต่อต้านศัตรูผู้บ่อนทำลายประเทศนั้นไม่มีวิธีใดที่จะต่อต้านได้ดีกว่าใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ ถ้ามีการเดินทางและท่องเที่ยวแล้ว ย่อมมีการถ่ายเท หมุนเวียน มีถนน มีการคมนาคม การขนส่งเข้าไปถึง มีเครื่องมือสื่อสารใช้ ประชาชนที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้นๆ ก็จะได้ทราบเหตุการณ์ของโลกภายนอกและมีรายได้จากการท่องเที่ยว เมื่อประชาชนมีรายได้ มีความอยู่ดีกินดี โอกาสที่ฝ่ายตรงกันข้ามจะมายุยงส่งเสริมให้เกิดความระส่ำระสายก็เป็นการทำได้ยากมาก” (อนุสาร อ.ส.ท. 2512ข, 79) ด้วยเหตุนี้สะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นการหารายได้เข้าประเทศ หรือสร้างพื้นที่ของการหย่อนใจของคนในประเทศแล้ว อีกด้านหนึ่งก็คือ เป็นเครื่องมือรับประกันความมั่นคงของประเทศในสถานการณ์สงครามเย็นที่ยังตึงเครียดไปด้วย แต่คำกล่าวดังกล่าวก็มีได้พิสูจน์ให้เห็นว่า จะช่วยเหลือเพิ่มพูนให้รายได้ประชาชนที่เป็นเป้าหมายของการช่วงชิงมวลชนตามที่คาดหวัง

ด้านการท่องเที่ยวพบว่ารัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาภาคเหนือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญโดยมีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยแผนพัฒนาเชียงใหม่ให้เห็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติแหล่งที่ 2 พ.ศ.2510 (ปีนเพชร 2545, 179) เดือนมกราคม 2511 เปิดสำนักงานอ.ส.ท. สาขาเชียงใหม่เพื่อเป็นกลไกพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็น “เมืองท่องเที่ยว” ตามเป้าหมายและถูกต้อง “ตามหลักวิชาการ” มีการขยายท่าอากาศยานให้กลายเป็นท่าอากาศยานนานาชาติ ที่สำคัญคือผลักดันให้มีการประชุมวิชาการครั้งที่ 9 ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก ไปประชุมที่เชียงใหม่ 22-24 มกราคม 2512

เนื่องจากผู้ที่มาประชุมล้วนเป็นบุคคลสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโลก นอกจากนั้นยังมีการประชุมของพาด้า (Pacific Asia Travel Association : PATA) ที่มีสมาชิกเข้าร่วมประชุมมากถึง 557 คน โดยมีข้อเสนอการพัฒนาเชียงใหม่ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวนานาชาติที่สมบูรณ์แบบ โดยเน้นที่การส่งเสริมลักษณะทางกายภาพ การบริการและการจัดการเมืองที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว (อนุสาร อ.ส.ท. 2512ก, 72-76) นอกจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงโบราณคดี วัดวาอาราม และธรรมชาติที่มีอยู่เดิมแล้ว เชียงใหม่ยังได้รับอานิสต์จากสถานการณ์การเมืองระดับภูมิภาค ตัวอย่างสำคัญคือ นครวัดถูกตัดออกจากรายการนำเที่ยวเนื่องจากการขยายตัวของสงครามเวียดนามที่เข้าไปในกัมพูชา และเปลี่ยนมาเที่ยวเชียงใหม่แทน

จากวันเสียงปืนแตกเป็นต้นมา ภาคอีสานกลายเป็นพื้นที่ที่ถูกละเลยไม่ปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวเสียแล้ว การเร่งรัดพัฒนาอีสานจึงเกิดขึ้นในทศวรรษ 2500 อย่างเร่งด่วนเพื่อช่วงชิงมวลชน ดังเห็นได้จากการที่รัฐบาลหวังให้ขอนแก่นเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภูมิภาคเสมือน “เมืองหลวงของภาคอีสาน” ด้วยตำแหน่งที่นับว่าอยู่ศูนย์กลางของภูมิภาค มีการสร้างศูนย์ราชการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เชื้อนอุปสรณ์ ฯลฯ (อนุสาร อ.ส.ท. 2514ก, 36, 39) ธุรกิจท่องเที่ยวในภาคอีสานนี้จึงขยายตัวอย่างมหาศาลพร้อมกับไฟสงครามเวียดนามที่ลุกโชน ไม่เพียงภาคอีสาน ทหารอเมริกันยังทำให้หาคเล็ก ๆ ที่ไม่ค่อยมีรู้จักอย่างพัทธยาได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมมาจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลจึงเห็นช่องทางนี้เป็นรายได้ที่งดงาม การส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เน้นรับนักท่องเที่ยวจากต่างชาติอันเป็นแหล่งที่มาของแหล่งเงิน สำหรับคนไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เปิดตัวผ่านอนุสาร อ.ส.ท.เป็นการสร้างการรับรู้ดินแดนต่างๆ ในประเทศไทย กระทั่งการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐ

ในช่วงสถานการณ์ที่ยังไม่ตึงเครียดนักพบว่า อนุสาร อ.ส.ท.ได้เชิญชวนให้คนไทยไปเที่ยว “เลียบริมฝั่งลำน้ำโขง” ด้วยการเดินทางไปเที่ยวอุดรธานี สกลนคร นครพนม (อนุสาร อ.ส.ท. 2512ก, 14) เป็นเขตอีสานเหนือที่อยู่ในเขตเสี่ยง อย่างไรก็ตามการเดินทางข้ามไปฝั่งลาวที่ตรงกับแขวงสุวรรณเขต ยังเป็นเรื่องปกติของคนแถวนั้นที่จะข้ามไปเที่ยวห้างและชมภาพยนตร์ และยังคงกล่าวว่านครพนมยังมีทั้งในทักลับ มีบาร์ คอฟฟี่ชอพ สถานอาบอบนวด โบลิ้งเนื่องจากเป็นเมืองที่มีทหารอเมริกันมาพำนักรอยู่ (อนุสาร อ.ส.ท. 2512ก, 57)

กระนั้น หลังจากทีกองทัพอเมริกันบางส่วนออกจากอุดรธานี ทำให้เกิดการว่างงาน และรายได้ของกคนจำนวนมากลดลง จึงมีนโยบายชวนคนไทยเที่ยวอีสานที่เห็นได้ชัดก็คือ อนุสารอ.ส.ท.ฉบับเดือนมีนาคม 2514 ที่เป็นฉบับพิเศษเน้นการเที่ยวภาคอีสานโดยเฉพาะ แสดงภาพลักษณ์ขณะนั้นของอีสานว่า “เมื่อขึ้นชื่อว่าภาคอีสานแล้ว มักจะเป็นถิ่นที่ครันคร้ามแก่นักท่องเที่ยวในหลายๆ ด้าน เช่น มักจะคิดกันว่า ถนนหนทางไม่ดีที่พิกกลับนอนในโรงแรมจังหวัดต่างๆ ก็คงแย่ เกรงกันไปสารพัด...” (อนุสาร อ.ส.ท. 2514ก, 17) อย่างไรก็ตาม อนุสารอ.ส.ท.ช่วยแก้ตัวให้ว่า ไม่เป็นจริงเช่นนั้น ในทางกลับกันผลพวงจากการพัฒนาและการสร้างทางยุทธศาสตร์ สภาพทางหลวงของภาคอีสานที่เป็นอยู่ นับว่ามีคุณภาพมากสูงจนถือว่า “เป็นทางหลวงที่ดีที่สุดในประเทศไทย” (อนุสาร อ.ส.ท. 2514ก, 18)

สถานการณ์สู้รบที่ยังดำรงอยู่ไม่เป็นใจต่อการท่องเที่ยวเมื่อมีรายงานการปะทะกันในเขตตัว

เมือง อ.นาแก จ.นครพนม มีการรำลึกถึงเสียงปืนที่ปะทุเมื่อปี 2514

“มูลเหตุของความรุนแรงจากกองทัพในป่าที่ก่อตัวอยู่นานโขลิมเคลื่อนกำลังจากป่าลงสู่ตัวอำเภออย่างช้าระห่ำ การปะทะกันเกิดขึ้นวันแล้ววันเล่า และแม้แต่ในเขตสุขาภิบาลก็ไม่วายเว้น...ชาวบ้านร้านตลาดที่เคยคบค้าไปมาหาสู่กันทั่วถึง ต่างตกอยู่ในภาวะหวาดระแวงเพราะไม่รู้ว่าวันไหนเหตุการณ์ร้ายจะเดินเข้ามาอุบัติถึงหน้าประตูบ้าน แม้แต่กลางวันหากไม่มีความจำเป็น ก็ไม่มีใครอยากจะทำกรายออกพ้นประตูบ้านมาเสี่ยงกับความไม่แน่นอนตายยิ่งเมื่อเข้าเย็นก่อนพระอาทิตย์ซักรดด้วยแล้ว บ้านเรือนก็มีแต่ปิดประตูเงียบเป็นเมืองร้างไปจะมีก็แต่เสียงคำรามของอาวุธที่ช่วยปลุกความว่างเปล่าให้ตื่นขึ้นเท่านั้น” (อนุสาร อ.ส.ท. 2522ก, 59)

ขณะที่ทางภาคเหนือมีแต่เพียงเชียงใหม่เท่านั้นที่ดูเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและเป็นที่นิยม เห็นได้จากการกล่าวถึงเขตอันตรายที่อยู่ทางตะวันออกดังที่มีระบุไว้ว่า “ทางภาคเหนือของประเทศไทยเรานั้น ทางทหารเขาแบ่งเป็นสามเขต คือ เขตเขียว แปลว่าปลอดภัย ไม่มีคอมมิวนิสต์ก่อกวน เขตแดง เขตอันตราย คอมมิวนิสต์ชุม มีการยิงปะทะกันบ่อย ๆ เขตที่สามคือ เขตเหลืองซึ่งบางทีก็ปลอดภัย...ตำรวจภูธรชายแดนมีความเห็นว่า ในด้านจิตใจแล้ว เขตแดงและเหลืองก็อ่อนแอและตะวันออกของเชียงราย มีความสำคัญเพราะผู้ก่อการร้ายแข่งขันเที่ยวหลอกลวงและชักชวนให้ชายเข้าเป็นพรรคพวก ฝ่ายเราควรจะต้องดันโดยให้ความช่วยเหลือยามเจ็บไข้ เป็นต้น” (อนุสาร อ.ส.ท. 2514ข, 11)

ปี 2513 รัฐบาลพยายามจะประกาศเขตทุ่งแสดงหลวงเพิ่มเติมจำนวน 801,000 ไร่เป็นอุทยานแห่งชาติทุ่งแสดงหลวง แต่ยังมีปัญหาเรื่องการบุกรุกของชาวบ้านและ “ผู้ก่อการร้าย” เหตุผลดังกล่าวทำให้ในเวลาต่อมาได้มีการเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสดงหลวงบางส่วนใน ปี 2515 เพื่อให้ประโยชน์ในราชการทหาร (ราชกิจจานุเบกษา 2515ง, 276-277)

บริเวณภูหินร่องกล้าเป็นที่มั่นสำคัญที่รัฐบาลเห็นว่า เป็นรอยต่อของสามจังหวัดเป็นเส้นทางที่พคท.จะสามารถขยายออกไปยังภูเมี่ยง ภูขัดและเขาค้อได้ นำมาซึ่งความพยายามในการปราบปรามครั้งใหญ่ในปี 2515 กองทัพบกใช้ “ยุทธการภูขวาง” ใช้ทหารจำนวนมากถึง 15,510 นาย แต่ด้วยเหตุที่เสียเปรียบทางค่ายชัยภูมิจึงไม่ประสบความสำเร็จสูญเสียกำลังพลไปกว่า 600 คน ความยากลำบากของภูมิศาสตร์ก็คือ มีเพียงกองร้อยกองเดียวจากค่ายศรีพัชรินทรที่เข้าไปถึงริมห้วยฝัังตรงกันข้ามของโรงเรียนการเมืองและตริ่งกำลังยังกันอยู่ได้ร่วม 2 เดือน จึงถูกสั่งให้ถอยกลับ (อนุสาร อ.ส.ท. 2526ก, 14) ความล้มเหลวจากการยกกองทัพจำนวนมากไปปราบปรามยิ่งทำให้พคท. ขยายงานออกไปได้มากขึ้น

ขณะที่บริเวณบ้านห้วยโก่น อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน ก็เกิดเหตุการณ์เข้าโจมตีที่ตั้งของตำรวจตระเวนชายแดน จนกองทัพภาคที่ 3 เคลื่อนกำลังเข้าสนับสนุน อย่างไรก็ตามกลับทวีความรุนแรงจนกลายเป็นสมรภูมิที่รู้จักกันไปกว้างขวางจนอนุสาร อ.ส.ท.ต้องเดินทางไปสำรวจและออกมาชี้แจงว่ายังเที่ยวน่านได้อยู่ในฉบับเดือนตุลาคม 2515 (อนุสาร อ.ส.ท. 2515, 11-13)

การคุกคามของพท.ยังส่งผลต่อการเดินทางเชื่อมต่อระหว่างภาคเหนือและอีสานอีกด้วย เมื่อขาดรถไฟที่จะเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค ถนนเท่านั้นจึงเป็นหนทางเดียวที่จะใช้เดินทางไปมาหากันได้ กระนั้นเส้นทางที่เชื่อมต่อกันกลับเป็นจุดอันตรายที่จะถูกข่มขู่โจมตีจากพท. ดังที่มีมิชชันนารีชาวอเมริกันไปยังรอยต่อบริเวณถนนสายพิษณุโลก-หล่มสักแล้วเจอผู้ก่อการร้ายหรือ “แม้วแดง” ข่มขู่โจมตี (อนุสาร อ.ส.ท. 2513, 47) ทางหลวงหมายเลข 12 หรือถนนสายหล่มสัก-เพชรบูรณ์ กว่าจะแล้วเสร็จและเปิดใช้ได้ก็ต้องรอถึงปี 2520 หลังจากที่รัฐบาลสามารถยึดครองพื้นที่ดังกล่าวได้แล้ว (อนุสาร อ.ส.ท. 2525, 17) จึงกล่าวได้ว่าก่อนหน้านั้น หากชาวเหนือหรืออีสานจะเดินทางไปหากันจำเป็นต้องย้อนกลับไปที่กรุงเทพฯ เสียก่อน

การขยายเขตของพท.ไปถึงเทือกเขาบรรทัดรอยต่อสามจังหวัดได้แก่ ตริัง สตูล พัทลุง ทำให้ปี 2513 รัฐบาลได้จัดตั้งค่ายที่บ้านเกาะหลุง ต.ลำสินธุ์ อ.กงหรา จ.พัทลุง เพื่อใช้ชนก่าลังของทพท. ที่กำลังรุกืบ กล่าวกันว่าค่ายแห่งนี้นำมาสู่ยุทธการสังหารล้างที่นำชาวบ้านผู้ต้องสงสัยใส่ถังน้ำมันขนาด 200 ลิตรที่ทาสีแดงแล้วใส่ตะแกรงแล้วใส่น้ำมันจุดไฟเผา ทหารจะติดเครื่องยนตร์เอ็มซีเพื่อกลบเสียงร้องอันโหยหวน ไม่เพียงเท่านั้นยังมีการพรางที่ถูกจับยึดใส่ถังน้ำมันพาขึ้นเฮลิคอปเตอร์ถึงให้หล่นสู่เบื้องล่าง กล่าวกันว่ามิชชันนารีชีวิตจากกรณีเช่นนี้กว่า 3,000 คน เป็นชาวบ้านในย่านอ.ป่าบอน, อ.กงหรา, อ.ตะโหมด, อ.ศรีบรรพต, อ.ป่าพะยอม, อ.เมือง, อ.ควนขนุน, อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง และบางอำเภอในเขต จ.ตรัง อย่างไรก็ตามค่ายดังกล่าวถูกปิดลงไปหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (จรรยา 2558, 77-79) ดังนั้นกลางทศวรรษ 2510 ภายใต้สถานการณ์ที่ตึงเครียด ความตื่นตระหนกต่อภัยคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลก็พุ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งตามมาด้วยปฏิบัติการที่เหี้ยมเกรียมมากขึ้นเรื่อย ๆ

มีการรายงานข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ว่าบริเวณหนองคายช่วงปี 2517 ว่า พท.อาชญากรยึดพื้นที่เขตหมู่บ้านและเมืองแถวหนองคาย ทางกาปฏิบัติระว่ากาชักธงแดงในหมู่บ้านและตั้งด่านกมนาคม และการช่วยเหลือของทหารลาวแดงเป็นเพียงข่าวลือ (ศูนย์ 2517, 9) อนึ่ง จ.หนองคายตั้งอยู่ตรงข้ามกับเวียงจันทน์ เมืองหลวงของลาวที่อยู่คนละฝั่งโขง พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นเขตที่ไม่น่าไว้วางใจอย่างยิ่งของรัฐบาล ดังนั้นการปราบปรามบ้านนาทรายเมื่อเดือนมกราคม 2517 ที่หนองคายจึงมิใช่เรื่องที่เหนือความคาดหมาย อย่างไรก็ตาม สำนักข่าวให้ข้อมูลว่า “พท.ใช้ระเบิดถล่ม” (ศูนย์ 2517, 11) อย่างไรก็ตามเดือนกุมภาพันธ์เริ่มมีข้อมูลเปิดเผยว่าการเผาหมู่บ้านเป็นฝีมือเจ้าหน้าที่ที่เกิดขึ้นโดยเจตนา จากการยืนยันของชาวบ้านว่า เจ้าหน้าที่ อส. ตำรวจตระเวนชายแดนและหน่วยปฏิบัติการพิเศษ จำนวนร้อยกว่าคน ไม่มีการปะทะกับกองกำลังของพท. แต่ได้กวาดต้อนชาวบ้านให้ไปรวมกันที่หนองน้ำและจุดไฟเผาบ้านเรือน ยุ่งฉาง ที่เก็บข้าว ปอ และพืชผลเสียหาย เจ้าหน้าที่ยังได้ฆ่าคนในครอบครัวมีทหารเสียชีวิตไปถึง 3 คน จากการเผาผู้ตายพร้อมกับบ้าน ในที่นั้นมีเด็กอายุ 6 ขวบอยู่ด้วย (ศูนย์ 2517, 13)

ปฏิบัติการปราบปราม ฆาตกรรมผู้ที่คาดว่าเป็นคอมมิวนิสต์ที่แพร่กระจายไปทั่ว พร้อมกับความตื่นตัวเคลื่อนไหวของนักศึกษาและมวลชนแรงงาน ชาวนา ชาวไร่ ทำให้พท.ได้แนวร่วมเพิ่มมากขึ้นมาก ความตื่นตระหนกของชนชั้นนำยิ่งมากขึ้นไปอีกเมื่อไซ่ง่อน เมืองหลวงของเวียดนามได้แตกในเดือนเมษายน เช่นเดียวกับกัมพูชาที่เขมรแดงสามารถยึดเมืองได้ในเดือนเมษายน 2518

ขบวนการปะเทดลาวอันเป็นฝ่ายของพรรคคอมมิวนิสต์สามารถมีอำนาจนำในลาวเดือนสิงหาคม 2518 ในเวลาไล่เลี่ยกัน (นิษฐนาถ 2555, 150; แชนด์เลอร์ 2546, 329; วรฉัตร 2548, 41) และสิ่งที่ชวนให้ฝ่ายอนุรักษนิยมเสียขวัญกันมากก็คือ ปรากฏการณ์ที่พระธาตุพนม จ.นครพนม ล้มเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2518 อนุสารอ.ส.ท.ได้ไปสำรวจและเก็บบรรยากาศการรายงานเพื่อปลอมขวัญผู้อ่านไว้น่าสนใจว่า (อนุสาร อ.ส.ท. 2518, 76, 80)

“ผมได้เห็นภาพที่ไม่เคยพบมาก่อนในเมืองไทย คือ เมื่อทางวัดได้กันไม่ให้พระภิกษุและประชาชนเข้าไปนมัสการถึงองค์พระธาตุตามที่ต้องการแล้ว ต่างก็ใช้ระเบียบด้านนอกของพุทธศาสน์เอง จับกลุ่มกันจุดธูปเทียนนั่งคุกเข่าหันหน้าไปทางพระธาตุสวดคำนมัสการพระรัตนตรัยและคำบูชาพระธาตุ ลงกลุ่มพระภิกษุเป็นผู้กล่าวนำในคำสวด ทำเช่นนั้นเรียงกันทุกด้านเห็นแล้วคิดได้ทันทีว่าช่างเหมือนกับพุทธศาสนิกชนเดินทางไปถึงโคนพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยา แล้วจับกลุ่มกันจุดธูปเทียน สวดมนต์รำลึกถึงพระพุทธรองค์นั้นแหละซึ่งใจนักเมื่อเห็นทั้งชาวไทยและชาวลาวยังปฏิบัติเช่นนั้นกันอยู่เป็นส่วนมากแล้ว ยังคิดไม่ออกว่า ใครหรือจะมาชักจูงให้เขาเป็น คอมมิวนิสต์ด้วยใจจริงได้สำเร็จแม้จะถูกบังคับด้วยอาวุธ” (เน้นโดยผู้เขียน)

ตารางที่ 1 แสดงการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติช่วงปี 2508-2518

ลำดับที่	ปี พ.ศ.	ชื่ออุทยานแห่งชาติ	เขตจังหวัด
1	2509	อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	ประจวบคีรีขันธ์
2	2515	อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว	เพชรบูรณ์และชัยภูมิ
3	2515	อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์	เชียงใหม่
4	2515	อุทยานแห่งชาติภูพาน	สกลนครและกาฬสินธุ์
5	2517	อุทยานแห่งชาติเกาะดงเตา เกาะอาดัง เกาะราวี และเกาะอื่นๆ	สตูล
6	2517	อุทยานแห่งชาติเขาค้อหลวง	นครราชสีมา
7	2518	อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล	ลำปางและลำพูน
8	2518	อุทยานแห่งชาติน้ำตกพริ้ว-เขาสระบาป	จันทบุรี
9	2518	อุทยานแห่งชาติเขาสลอบ	กาญจนบุรี

(ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา (2509), ราชกิจจานุเบกษา (2515ก), ราชกิจจานุเบกษา (2515ข), ราชกิจจานุเบกษา (2515ค), ราชกิจจานุเบกษา (2517ก), ราชกิจจานุเบกษา (2517ข), ราชกิจจานุเบกษา (2518ก), ราชกิจจานุเบกษา (2518ข), ราชกิจจานุเบกษา (2518ค))

รัฐบาลยังได้ประกาศเขตอุทยานจำนวนมากหลังเหตุการณ์เสียปืนแตก นับรวมได้ถึง 9 แห่ง จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าบางแห่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับฐานที่มั่นพลท.ไม่ว่าจะเป็นอุทยานแห่งชาติภูพาน (สกลนครและกาฬสินธุ์-2515), อุทยานแห่งชาติเขาสลวง (นครศรีธรรมราช-2518) ก่อนกระแสการเข้าป่าของนักศึกษาหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เชื่อว่ารัฐบาลยังคิดว่าการควบคุมพื้นที่ป่าเขาผ่านกลไกของอุทยานแห่งชาติยังมีความเป็นไปได้ พร้อมไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าเขาและธรรมชาติที่ยังไม่มีอันตราย เช่น อุทยานแห่งชาติเกาะตารูเตา เกาะอาดัง เกาะราวีและเกาะอื่นๆ (2517) หรือการแนะนำจังหวัดแม่ฮ่องสอนผ่านอนุสาร อ.ส.ท.ฉบับเดือนพฤษภาคม 2516 ที่มีลักษณะเป็นเมืองลึกลับในหุบเขาเป็นเมืองในหมอก มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของชาวไต คนเมืองชาวกะเหรี่ยง ท่ามกลางธรรมชาติที่งดงาม (อนุสาร อ.ส.ท. 2516ก) ในเดือนต่อมา อนุสารอ.ส.ท.ยังตีพิมพ์ฉบับแนะนำจังหวัดเชียงรายที่ถูกวางตำแหน่งแห่งที่ให้เป็นอดีต “ราชธานีของไทย” (อนุสาร อ.ส.ท. 2516ข, 6)

4. การต่อสู้กับพลท. หลัง 6 ตุลา 19 กับแนวคิดเรื่องท่องเที่ยว

บทบรรณาธิการของอนุสาร อ.ส.ท. ที่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่า ปฏิบัติการทางการเมืองของรัฐเป็นเรื่องที่เป็นผลดีต่อการท่องเที่ยว “บัดนี้ บรรยากาศแห่งการท่องเที่ยวของประเทศไทยเราแจ่มใสขึ้น อันเป็นผลมาจากการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นับตั้งแต่เมื่อวันที่ 6 ตุลาคมศกนี้เป็นต้นมาความปลอดภัยในบ้านเมืองของเราเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของเรามากยิ่งขึ้น...อนุสาร อ.ส.ท. ขอร่วมแสดงความยินดีกับเหตุการณ์ครั้งสำคัญนี้ และขอเชิญท่านพลิกเข้าไปหาความเพลิดเพลิน อันไม่มีพิษไม่มีภัยจากเราได้แล้ว” (ราชกิจจานุเบกษา 2519, 5)

ที่น่าสนใจคือในด้านการท่องเที่ยวคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติโครงการศูนย์การท่องเที่ยวภาคอีสานเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2519 (ราชกิจจานุเบกษา 2520ก, 76) หลังการปราบล้อมไม่นาน ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าสนิคมการท่องเที่ยวที่ขยายตัวไปสู่การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ เดินทางมากขึ้น ข้อเขียนนี้แสดงให้เห็นถึงสนิคมนั้นแสดงไว้ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา 2520ก, 71)

“ไม่มีอะไรผิดไปจากกรุงเทพฯ หรือชีวิตประจำวันอันจำเจนัก เรา...อยากทำอะไรๆ อย่าง ขึ้นไปนอนอยู่บนยอดเขาสอยดาว หรือยอดอินทนนท์ที่หนาวเหน็บอยากจะถูกป่าเดินดงที่ล้าบากจนร้องไห้ อยากจะนอนบนผืนทรายริมเกาะร้าง ที่ไม่มีอะไรเป็นความสะดวก...บัดนี้เราได้ทำในสิ่งหนึ่งที่สมอยากแล้ว ที่ชายหาดทรายแก้ว เกาะเสม็ดแห่งนี้ ในคืนนี้...”

ในทางกลับกัน การล้อมปราบนักศึกษาและประชาชนของรัฐบาลของเช้าวันที่ 6 ตุลาคม 2519 แสดงให้เห็นถึงความไม่อาจประนีประนอมกันด้วยสันติวิธีอีกต่อไป เหตุการณ์นี้ได้ผลักดันให้ฝ่ายที่ถูกปราบปรามเข้าป่าเพื่อร่วมกับพลท.จับอาวุธขึ้นสู้ พลท.กลายเป็นองค์กรที่เข้มแข็งมากขึ้นอย่างมาก บางแห่งอ้างตัวเลขว่านักศึกษาเข้าร่วมมากถึง 3,000 คน (สันติสุข 2548, 195, ธิ กานต์ 2553, 61) เมื่อผู้เข้าร่วมเพิ่มขึ้นก็ส่งผลต่อปฏิบัติการและการขยายงานเช่นกันมีการจำแนก

เขตงานของพคท.ออกเป็น 6 ภาค ได้แก่เขตงานภาคเหนือ, ภาคใต้, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคกลาง, เขตงานพิเศษอุดรธานีหรือภูซาง, เขตงานแนวร่วมสำนัก A30(วัดนั 2546, 72-79) อาจกล่าวถึงภาพรวมของพคท.ที่ได้ขยายงานไปครอบคลุมเขตต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้ดังนี้

เขตงานภาคเหนือประกอบด้วย เขต 3 จังหวัด (เพชรบูรณ์-พิษณุโลก-เลย), เขตน่าน (เป็นที่ตั้งศูนย์กลางพรรคแบ่งเป็นน่านเหนือและน่านใต้), เขต 7 พะเยา (ภูผาจิและภูผาซำ), เขต 8 เชียงราย (ภูชี้ฟ้าและภูตอยยาว), เขตตาก และเขตใหม่ที่ได้รับผิชอบพื้นที่ในลำพูน, ลำปางและเชียงใหม่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (วัดนั 2546, 72-79, ธิกานต์ 2553, 58) ส่วนเขตงานภาคใต้แบ่งเป็น 4 เขตใหญ่ๆ คือ เขตนครศรีธรรมราช, เขต 3 จังหวัด (พัทลุง-ตรัง-สตูล), เขตสงขลา และเขตสุราษฎร์ธานีที่แบ่งเป็นเขตย่อยอีก 6 เขต ในเขตย่อย ค่าย 79 เป็นเขตงานพิเศษเป็นศูนย์กลางพรรคภาคใต้ กล่าวกันว่ามินิกศึกษาเข้าไปอยู่มากที่สุด โดยเฉพาะเขตสุราษฎร์ธานีกล่าวกันว่ามินิกศึกษาไปรวมมากกว่าพันคน (วัดนั 2546, 74-75, ธิกานต์ 2553, 58)

สำหรับภาคอีสานมีเขตงานของพคท.มากที่สุดแบ่งเป็นเขตอีสานเหนือ เขตอีสานใต้ และเขตงานพิเศษอุดรธานี สำหรับอีสานเหนือมีเขตงานย่อย 7 เขตได้แก่ จังหวัด 111, จังหวัด 333 (จังหวัด 111 และ 333 เป็นส่วนที่เรียกว่า “ฐานที่มั่นภูพาน” เป็นที่ตั้งของศูนย์การนำภาคอีสานเหนือ), จังหวัด 999 (ใกล้อุทยานแห่งชาติภูพานและพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์), จังหวัด 555, จังหวัด 666, จังหวัด 222 (เขตภูสิงห์-ภูว หรือเขตบ้านนาทราย) และจังหวัด 444 เขตอีสานใต้ครอบคลุม 5 จังหวัด คือ บุรีรัมย์, ศรีสะเกษ, สุรินทร์, อุบลราชธานี และพื้นที่บางส่วนของปราจีนบุรี เขตย่อย 7 เขต ได้แก่ เขต 11, เขต 30, เขต 203, เขต 205, เขต D (อยู่ในพื้นที่ของเขาค้อใหญ่), เขตบูรพา และเขต 404 เขตงานพิเศษอุดรธานี หรือเขตภูซางมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ที่จะขยายงานเพิ่มจากเขตอื่นๆ แล้วยังใช้เป็น “เส้นทางแดง” สำหรับเชื่อมต่อเขตงานอีสานกับศูนย์กลางทางภาคเหนือ และสะดวกต่อการประสานความช่วยเหลือจากพรรคคอมมิวนิสต์ลาว, เวียดนามและจีน (วัดนั 2546, 75-78, ธิกานต์ 2553, 55)

เขตงานภาคกลางครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัดได้แก่ ราชบุรี, เพชรบุรี, ประจวบคีรีขันธ์ และกาญจนบุรีที่ถือเป็นเขตเล็กๆ นอกจากเขตงานพคท.ในประเทศไทยแล้ว ยังมีเขตงานที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ในลาวด้วย นั่นคือ เขตที่เรียกว่า “ผายน้ำตาล” (หรือ “หมายเลข 3”) เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ของพรรคไทยอยู่บริเวณที่ราบบริเวณผายน้ำตาล แขวงไชยบุรี ประเทศลาวเป็นที่ตั้งของโรงเรียน คลังเสบียงและเป็นที่พักสำหรับคนผ่านทางระหว่างน่านใต้ สามจังหวัดและอีสานเหนือ ส่วน “เขตงานแนวร่วมสำนัก A30” บริเวณเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา ประเทศลาว จะเป็นเขตงานที่มีผู้นำนักศึกษาและปัญญาชนที่มีชื่อเสียงจากกรณี 14 ตุลาคม 2516 ไปอยู่มากที่สุดในเวลาต่อมากจะเป็นที่ตั้งสำนักงานของ “คณะกรรมการประสานงานกำลังรักชาติรักประชาธิปไตย” (กป.ชป.) (ธิกานต์ 2553, 59-60)

ดังนั้นเขตป่าเขาหลัง 6 ตุลาคม 2519 จึงได้มีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดสำหรับคนทั่วไปจะเดินทางไปท่องเที่ยว อนุสาร อ.ส.ท. ฉบับเดือนพฤษภาคม 2520 ทีมงานผู้เดินทางไปถึงอุทยานแห่งชาติภูพาน ตระหนักดีว่าพื้นที่ดังกล่าวมีอันตรายจากสิ่งที่เขาเรียกว่า “นักรบในป่า” การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวขึ้นยังไม่เอื้ออำนวยนัก คนทั่วไปได้ขึ้นชื่อ “ก็หนักหน่วงหมดแล้ว” การเดินทางเข้าไปพร้อมกับเจ้า

หน้าที่เต็มไปด้วยอาวุธครบมือ ไม่ว่าจะเป็นปืนนาโต้ ระเบิดแหวกวงล้อม (อนุสาร อ.ส.ท. 2520ข, 77)

ในเวลาต่อมารัฐบาลเริ่มปฏิบัติการยึดพื้นที่สำคัญในบริเวณเขาค้อ อันเป็นที่มั่นสำคัญแห่งหนึ่งของพท. การแทนที่พื้นที่อันตราจากการสู้รบด้วยแหล่งท่องเที่ยวกลายเป็นนโยบายปฏิบัติแรกๆ ที่ถูกกล่าวถึง เมื่อพื้นที่ดังกล่าว “ค่อยๆ ผ่อนคลายความโหดร้ายลงไปบ้างแล้ว” ได้มีการเสนอให้บริเวณนี้เป็น “แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่” (อนุสาร อ.ส.ท. 2520ง, 36-37) กระนั้นบริเวณเขาค้อยังไม่สามารถไว้วางใจได้จริง “บ้านเรือนในทุ่งสมอคูสงบดูเหมือนไม่มีเหตุการณ์ร้าย แต่ความเป็นที่แฝงอยู่นั้น ไม่มีใครสามารถทำนายเหตุการณ์ได้ว่า มัจจุราชในคราบกองโจรที่คอยซุ่มกำลังอยู่นั้นจะเอียงกรายออกมาเมื่อใด” และกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 3 ที่ตั้งกำลังควบคุมอยู่เห็นว่า หากเปิดให้คนเดินทางได้จะเกิดปัญหาการแผ่ตัวของฝ่ายตรงข้ามแปลกปลอมเข้ามาได้ (อนุสาร อ.ส.ท. 2520ง, 37, 43) แม้จะยากลำบากในสถานการณ์เช่นนี้ อนุสารอ.ส.ท.ฉบับเดือนมิถุนายน 2520 ก็ยังพยายามนำเที่ยว อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่อันเป็นเขตห่างไกลบนเส้นทางเชียงใหม่-ฮอด-แม่สะเรียง พื้นที่ดังกล่าวอยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เส้นทางขณะนั้นยังเป็น”ถนนลูกรังที่ค่อนข้างจะทรุดโทรมอยู่มากทีเดียว”แสดงให้เห็นถึงความกัณธการที่รัฐไม่ได้จัดสรรงบประมาณมาจุนจูนแม่แจ่มต้องระดมทุนกันซื้อที่ดินและสร้างโรงพยาบาล ปัญหาต่อมาคือไม่มีหมอ ทำเรื่องขอไปทางจังหวัดก็ไม่ได้เรื่อง จึงต้องเรียกรั้เงินกันส่งคนไปเรียนหมอ แต่พอจบกลับมาทำงานได้ 3-4 ปีก็ทำเรื่องย้ายออกไปที่อื่น ขณะที่เล่า นั้นอ.แม่แจ่มยังไม่มืหมอประจำการ (อนุสาร อ.ส.ท. 2520ค, 30, 33, 51) ในช่วงนี้มีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติขึ้นใหม่ 3 แห่งได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ (จันทบุรี-2520), อุทยานแห่งชาติลานสาง (ตาก-2522) และอุทยานแห่งชาติภูเรือ (เลย-2522) เช่นเดียวกับความพยายามอธิบายบางพื้นที่ว่าอันตรายแล้ว ในกรณีของจังหวัดตรัง “อันนี้ผมคิดว่า ผช.บก.คงหมายเอาเขตผู้ก่อการร้ายที่หนังสือพิมพ์พาดหัวบ่อยๆ นั่นแหละ ความจริงเรื่องนี้ผมไม่เคยได้รับข่าวว่าพวกนักกัศนาจรหรือคนเดินทางผ่านได้รับการคุมคามจากคนพวกนี้โดยเฉพาะจุดต่างๆ ที่สมควรจะไปเที่ยวกัน ไม่เคยปรากฏว่ามีผก.” (อนุสาร อ.ส.ท. 2521, 86)

ขณะที่พท.กลับประเมินต่างออกไป การขยายงานของพท.อย่างมากกว่าครั้งใดในประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานและมวลชนภายในขบวนปฏิวัติ มั่นใจว่าชัยชนะจะมาถึงในไม่ช้าในปลายปี 2520 อันเป็น “ครั้งแรกและครั้งเดียว” ในประวัติศาสตร์ที่พท. เติบโตรุ่งโรจน์มากที่สุด (ธิกานต์ 2553, 127-129)

ความแหลมคมของสถานการณ์ทำให้รัฐบาลพยายามดำเนินการนโยบายพัฒนาพื้นที่ชนบทที่มีความเสี่ยงเพื่อช่วงชิงมวลชนกลับคืน เช่นกรณีจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันชาติ ตามพรบ.จัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาตนเอง พ.ศ.2518 เริ่มที่ หมู่บ้านนาแกน้อย นครพนม มีสมาชิกเป็นคนหนุ่มสาว 50 คน แบ่งเป็น กลุ่มป้องกันรักษาหมู่บ้าน กลุ่มรักษาประเพณีและวัฒนธรรม และ กลุ่มส่งเสริมอาชีพ หรือกรณีหมู่บ้านห้วยโก้นนันทัน เมื่อปี 2522 ได้จัดตั้งเป็น “หมู่บ้านพัฒนาและป้องกันตนเอง” ขึ้นด้วยความร่วมมือจากหน่วยทหาร พัน ม.271 และทางอำเภอช่วยกันกองพันหาเงินจาก พล.ม.สน. และผู้มีจิตศรัทธาสรางอาคารเรียน (อนุสาร อ.ส.ท. 2522ก, 60)

ขณะที่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เมื่อปี 2522 เดิมจะใช้ชื่อย่อว่า “กท.ปท.” แต่มีคนกักตักหวงว่าคนอาจแปลเป็น “กองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทย” ซึ่งเป็นชื่อของกองทัพของพคท. จึงมีการเปลี่ยนตัวย่อเสียใหม่ (อนุสาร อ.ส.ท. 2522ข, 84) แสดงให้เห็นถึงความหมกมุ่นของรัฐบาล รวมไปถึงความเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นเครื่องมือในช่วงสงครามเย็นได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามความหวังของพคท. กลับสะดุดลงเมื่อความขัดแย้งของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนที่ส่งสมันกันมายาวนานถึงกับแตกหักเมื่อกองทัพพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ยึดกรุงพนมเปญของกัมพูชาเมื่อเดือนมกราคม 2522 ก่อนหน้าทั้งคู่มมีความขัดแย้งกันมาตั้งแต่ปี 2518 ทั้งการทูตและการทหาร ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลสะท้อนต่อพคท. 2 ประการนั่นคือ จีนบีบให้ปิดสถานีวิจัยเสี่ยงประชาชนแห่งประเทศไทย (สพท.) และเวียดนามกับลาวที่สัมพันธ์อยู่สหภาพโซเวียตประกาศตัดความช่วยเหลือต่อพคท. ทั้งยังทำให้นักศึกษา ปัญญาชนและแนวร่วมบางส่วนประกาศแยกตัวออกจากพคท.และเข้าร่วมกับนิตยสาร ไทยนิกร ธรรมรงค์โฆสิตพคท.อย่างต่อเนื่องตลอดปี 2522 (ธิกานต์ 2553, 292-294) นำไปสู่ความถดถอยอย่างยิ่งของขบวนการปฏิวัติ

5. นโยบาย 66/2523 การเอาชนะพคท. และการเปิดฐานที่มั่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวเต็มรูปแบบ

นอกจากสถานการณ์ระดับนานาชาติแล้ว รัฐบาลไทยได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์, 2523) ที่เน้นช่วงชิงมวลชนและเปิดโอกาสให้ต่อสู้ในเชิงสันติแทนที่จะใช้อาวุธ ขจัดความไม่เป็นธรรมในสังคม “ทำลายการกดขี่ขูดรีดทั้งปวง” ส่งเสริมให้ประชาชนทุกชนชั้นได้มีส่วนร่วมทางการเมือง “ปฏิบัติต่อผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือผู้หลงผิดที่เข้ามาบดตัวหรือที่จับได้อย่างเพื่อประชาชนร่วมชาติ” ที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือ สถานการณ์ภายในพคท.เองก็ระส่ำระสายเนื่องจากปัญหาความขัดแย้งภายในเรื่องวิธีคิดและการปฏิบัติงานจนทำให้มีสหายออกจากป่ามามอบตัวกับรัฐบาล การมอบตัวของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล และจิรนนท์ พิทปรีชาเมื่อเดือนตุลาคม 2523 ได้ส่งผลสะท้อนอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลว่า พคท.ไม่มีความเป็นอิสระเป็นของตัวเอง ไม่เคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ของมวลชนทั้งโดยส่วนรวมและรายบุคคล ต่อจากนั้น “กลุ่ม 18 คน” ที่เป็นพวกแรกๆที่เคลื่อนไหวคัดค้านฝ่ายนำในฐานที่มั่นจังหวัดตากก็ออกมามอบตัวจนหมด (ธิกานต์ 2553, 132-135) ความขัดแย้งอีกระลอกระหว่างธีรยุทธ บุญมีกับพคท.ด้วยปัญหาความแตกต่างด้านอุดมการณ์ทำให้ธีรยุทธประกาศแยกตัวออกจาก พคท.เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2524 เดือนต่อมาธานี ศักดิเศรษฐ์และสมาชิกพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย (พสท.) อีก 4 คน ก็ประกาศถอนตัวจากพคท.อย่างเป็นทางการ เนื่องจากแตกต่างพื้นฐานสำคัญที่เห็นว่าประชาธิปไตยเป็นหลักการไม่ใช่เพียงวิธีการ (ธิกานต์ 2553, 318)

ปี 2525 ศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้จัดประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 ระหว่างปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน (ธิกานต์ 2553, 388) การประชุมครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะไม่สามารถเยียวยาความเสียหายจากความขัดแย้งเดิม หรือสร้างความสามัคคีให้กับพคท.ได้ แต่กลับเร่งให้พคท.แตกสลายเร็วขึ้น เหตุการณ์สำคัญอย่างยิ่งในช่วงปี 2525 ก็คือ การมอบตัวของ

อุดม สีสวรรณผู้ประกาศตัวเป็นคอมมิวนิสต์มากกว่า 40 ปีและเป็นผู้นำพท.ที่นับว่าเป็นที่รู้จักกันมากที่สุดสำหรับคนเมือง รวมไปถึงการพร้อมใจกันมอบตัวของสมาชิกพรรค นักรบและมวลชนจาก อุบลราชธานีตอนเหนือจำนวนหลายร้อยคนในปี 2525 โดยรัฐบาลจงใจจัดอย่างเอิกเกริกในวันที่ 1 ธันวาคม 2525 ตรงกับวันครบรอบก่อตั้งพท. ครบรอบ 40 ปี รวมไปถึงการประกาศแตกหักและ โจมตีพรรคอย่างรุนแรงจากหนังสือ ป่าแตก ของเหง โตจิราการ และธิดา ถาวรเศรษฐ การมอบตัวของผู้ปฏิบัติงานและมวลชนหลายร้อยคนจากเขตอุ้มผาง ตาก เช่นเดียวกับกรรมการพรรคระดับ จังหวัด ระดับภาคและระดับกรรมการกลางในเขตงานพัทลุง-ตรัง-สตูล (ธิกานต์ 2553, 377-379) นับเป็นความถดถอยที่แทบจะทำให้พท.หมดบทบาททางประวัติศาสตร์ไป อย่างไรก็ตามก็ยังมีบางพื้นที่ที่ยังคงเป็นสมรภูมิอยู่ นั่นคือบริเวณภาคใต้แถบกรุงชิง นครศรีธรรมราช และบริเวณอ.เบตง ยะลา ที่ จะค่อยๆ ขอมจำนวนในเวลาต่อมา

เมื่อรัฐบาลสามารถคุมสถานการณ์ได้อย่างมั่นคงมากขึ้น ก็พบว่ามีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติจำนวนมากถึง 39 แห่งระหว่างปี 2523-2530 (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2561ข) ดังที่กล่าวไปแล้วว่าเขตอุทยานแห่งชาติได้นอกจากมีเจตนาที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติและการใช้เป็นแหล่งพักผ่อนท่องเที่ยว อุทยานบางส่วนจะเป็นพื้นที่ซ้อนทับกับเขตฐานที่มั่นของพท.ในอดีตอีกด้วย

รัฐบาลยึดเขาค้อได้ในปี 2522 แต่ยังไม่ครบทั้งลูก ต้องรอนจนถึงปลายเดือนพฤศจิกายน 2523 อย่างไรก็ดีระหว่างการสร้างทางก็มีการรบกวนจากฝ่ายพท.คณะเดินทางของอนุสาร อ.ส.ท.ร่วมกับนายทหารจากกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ มีผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์เป็นหัวหน้าคณะเพื่อสำรวจเส้นทางในปี 2524 ฝ่ายทหารเล่าให้ฟังว่าบัดนี้เป็น “แผ่นดินเย็น” แล้ว รัฐบาลได้จัดทำโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็กในพระราชดำริ โดยคัดเลือกจากทหารที่เคยไปรบที่เขาเขาค้อ หรือพื้นที่อื่น รวมถึงประชาชนที่กลับใจและราษฎรยากไร้โดยให้เข้าไปในเขตพื้นที่ควบคุมของ “ผกค.” (ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) แล้วส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาว พืชไร่ โครงการนี้จะมีทั้งกองกำลังป้องกันตนเอง มีการศึกษาการดำเนินอาชีพ ความช่วยเหลือทางวิชาการและการสร้างบ้านเรือนให้ ด้วยภูมิประเทศที่เป็นป่าเขา ภาพลักษณ์ของเขาค้อที่ค่อยๆ ถูกสร้างขึ้นมาก็คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอากาศเย็นตลอดปี ทั้งยังมีหมู่บ้านม้งที่ได้รับแบ่งปันที่ทำกิน การปลูกพืชเมืองหนาว การทดลองปลูกกาแฟพันธุ์อาราบิก้า (อนุสาร อ.ส.ท. 2524, 26, 30-31) จากการสร้างมวลชนและการประชาสัมพันธ์ผ่านโครงการดังกล่าว ในเวลาต่อมารัฐบาลได้ก้าวอีกขั้นด้วยการเปิดพื้นที่การท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับนักธุรกิจมีชัย วีระไวทยะ, อากร สุนตะกุล, ธวัชรินทร์ นิมมานเหมินท์ ตั้งกองทุนช่วยเหลือพิเศษให้กองอำนวยการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก เพื่อสร้างโรงแรมมาตรฐานขนาด 20 ห้อง บริการนักท่องเที่ยวในนามโรงแรมเขาค้อ (อนุสาร อ.ส.ท. 2526ก, 9)

ภูหินร่องกล้าเป็นอีกจุดยุทธศาสตร์หนึ่งที่รัฐบาลเอาชนะได้อย่างต่อเนื่อง ปลายปี 2524 กองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ 33 ได้ใช้ “ยุทธการหักไผ่” โดยใช้นโยบายการเมืองเป็นหลัก สถานการณ์ก็เริ่มคลี่คลาย จนในที่สุดก็มีชาวม้งเข้ามามอบตัวมากมายแล้วจึงได้เปิด “ยุทธการผาเมืองเกรียงไกร” เข้ายึดพื้นที่ ภูเข็ก ภูหินร่องกล้าได้สำเร็จ ตามมาด้วยการตัดถนนเข้าสู่ภูหินร่องกล้าถึง 3 สาย สายแรกจาก อ.หล่มสักและหล่มเก่า สายที่ 2 จาก อ.นครไทย สายที่ 3 จากบ้านแม้วสิบ และที่

ทำให้ธรรมชาติแห่งนี้เป็นที่เชื่อเชื่อกันมาพัก่อน เช่นเดียวกับสภาพป่าก็เต็มไปด้วยกล้วยไม้และพรรณไม้ออกดอกสวยงาม ขณะที่เนื้อสารทางการเมืองก็มีการสอดแทรกอยู่ตลอดเวลาในนิตยสารนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรื่องการสู้รบกับพท.ผ่านมุมมองของทหารไม่ว่าจะเป็นการปิดล้อมยุทธการภูขวาง ยุทธการหักไพร หรือกระทั่งยุทธการผาเมืองเผด็จศึกที่พิชิตเขาค้อได้มาก่อน โดยใช้ให้เห็นว่า เทือกภูหินร่องกล้าคือ “ศูนย์กลางฐานที่มั่นของการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ใหญ่และสำคัญมากที่สุดของภาคเหนือ ด้วยรอยต่อสามจังหวัดนี้เองที่เป็นเส้นทางที่พวกผู้ก่อการร้ายแผ่ขยายออกไปยังภูเมี่ยง ภูขัด และเขาค้อ” นอกจากนี้ผู้เล่าเรื่องจะเป็นทหารแล้ว ยังมีชาวม้งที่เคยเป็นอดีตพท. เป็นผู้เล่าเรื่องเกี่ยวกับฐานที่มั่น ยิ่งทำให้เนื้อหาดูน่าเชื่อถือ และแน่นอนว่า เนื้อหาดังกล่าวล้วนเป็นมุมมองของผู้แพ้ที่ยอมจำนนต่ออำนาจรัฐไปแล้ว ดังเช่นประโยคปิดของบทความที่ว่า “แต่คุณจะรู้สึกอย่างไร เมื่อพบว่าทั้งสองฝ่ายมิได้หันหน้าเข้าชนฆ่ากันอีกต่อไปแล้ว อดีตก็คือเรื่องราวที่จะเล่าขานให้อนุชนรุ่นหลังฟังเป็นอุทธาหรณ์ ณ ที่แห่งนี้จะไม่มีอีกแล้ว ไม่ว่าจะเป็นความเคียดแค้น ความไม่เข้าใจ เพราะพวกเขาได้ทอดกายลงเป็นสะพานเชื่อมรอยแยกแห่งอดีตกาลเพื่อเดินไปสู่อนาคตที่ดีกว่าข้างหน้าแล้ว” (อนุสาร อ.ส.ท. 2526ก, 12-21)

เขตภาคใต้บริเวณเขาช่องช้าง อ.นาสาร จ.สุราษฎร์ธานีอันเป็นที่ฐานที่มั่นใหญ่ของพท. สถานการณ์ในเขตนี้วิกฤตอย่างหนัก เห็นได้จากเหตุการณ์สำคัญหลายกรณีเช่น หม่อมเจ้าหญิงวิภาวดี รังสิตถูกลอบยิงสิ้นพระชนม์บนเฮลิคอปเตอร์ในปี 2520 ที่ อ.เวียงสระ จ.สุราษฎร์ธานี (วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย 16 กุมภาพันธ์ 2555) หลังจากนั้นอีก 2 ปี รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็ถูกลอบสังหาร ยังมีเหตุการณ์ที่กองกำลังพท.ปล้นรถไฟที่สถานีพรุพี จ.สุราษฎร์ธานี ยังไม่นับว่าปี 2525 ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีอันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของอำนาจรัฐถูกระเบิดพังยับเยิน อย่างไรก็ตามในที่สุดกองทัพบกที่ 4 ก็ได้ใช้ยุทธการ “ได้ร่มเย็น” กวาดล้างกองกำลังพท. ในปี 2525 นั้นเอง เมื่อหมดภัยคุกคามทางความมั่นคงลง แต่กลับเกิดปัญหาใหม่นั้นคือ การบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองน้ำเค็มอย่างกว้างขวาง สภาตำบลลำพูน อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานีได้ทำเรื่องผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หาญ สีสานนท์ผู้ที่เคยเป็นแม่ทัพภาคที่ 4 ที่มีส่วนสำคัญในยุทธการได้ร่มเย็น ขอให้กำหนดเขตรธรรมชาติดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งในเวลาต่อมาได้ชื่อ อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น ซึ่งได้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาในปี 2534 (สำนักอุทยานแห่งชาติ 2561ก) อนุสาร อ.ส.ท.เช่นเคยที่เป็นผู้นำเที่ยวและบุกเบิกแหล่งท่องเที่ยวใหม่ जबบเดือนกรกฎาคม 2526 พวกเขานำเที่ยว “เมืองปักษ์ใต้” เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่ภาคใต้ “ตามแผนได้ร่มเย็น” อันเป็นนโยบายการปราบคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล (อนุสาร อ.ส.ท. 2526ข, 7) พื้นที่นครศรีธรรมราชเขาพาสารวจกรุงชิง-เขาหลวงที่เคยเป็นฐานที่มั่นสำคัญ ยุทธศาสตร์แห่งนี้ “เมื่อมองลงมาข้างล่างก็เห็นได้ชัดว่ามันเป็นชัยภูมิที่ดีมาก อดีตก็คือฐานที่มั่นซึ่งผู้ก่อการร้ายใช้ปิดช่องทางขึ้นมาสู่ค่ายกรุงชิงด้านนี้จึงสำคัญยิ่ง กว่าพวกนาวิกโยธินจะยกพลขึ้นมาตีค่ายกรุงชิงแตกมาเท่าทุกวันนี้ก็สูญเสียกำลังไปมากเท่ามาก แต่พอขึ้นมาถึงอ่าวกรุงชิงก็แทบไม่เห็นซากอะไรมากนัก” เช่นเดียวกับอุทยานแห่งชาติเขาปู่ เขาย่า พัทลุงที่ตั้งขึ้นเดือนพฤษภาคม 2525 (อนุสาร อ.ส.ท. 2526ก, 27) ดังนั้นเขตอันตรายที่เคยดำรงอยู่จึงเริ่มถูกแทนที่

ด้วยการท่องเที่ยว ค่ายและฐานที่มั่นจึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวไปด้วย ไม่เพียงเท่านั้นการเกิดขึ้นของชื่ออุทยานแห่งชาติได้เริ่มขึ้น ก็เป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงประเด็นการเมืองเรื่องพื้นที่ที่รัฐอาจต้องการแทนที่ชื่อภูมิศาสตร์เดิมที่เป็นที่รู้จักเป็นชื่อใหม่ เขตกรุงชิงกลายเป็นแหล่งเดินป่าเทียวน้ำตก ไม่ว่าจะเป็น “น้ำตกกรุงชิงฝนแสนห่า” ที่ได้รับคำนิยามว่า “ยิ่งใหญ่ ป่าเขอันลึกลับ การผจญภัยโลดโผน” จากพื้นที่อันตรายได้กลายเป็นหนทางธรรมชาติที่รือ “คนเดินทางผู้รักธรรมชาติ” ที่จะสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ เหนือสิ่งอื่นใดการท่องเที่ยวในเขตนี้อยู่ในความกำกับของอุทยานแห่งชาติเขาหลวงและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (อนุสาร อ.ส.ท. 2526ข, 26-33)

ส่วนเขตอีสานใต้ เทือกเขาพนมดงรัก ยังไม่ปลอดภัยนัก เนื่องจากมีความเกี่ยวเนื่องกับสงครามกลางเมืองในกัมพูชา ความปลอดภัยไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยของพลท.เท่ากับสถานการณ์สู้รบจากภายนอก (อนุสาร อ.ส.ท. 2527ก, 72) กลับมาที่ภาคเหนือ อนุสาร อ.ส.ท. ฉบับเดือนกันยายน 2527 ได้มุ่งสนับสนุนการท่องเที่ยว เขต “ลานนาตะวันออก” หรือเขตภาคเหนือด้านตะวันออกรวมพื้นที่อุดรดิตถ์-แพร่-น่าน-พะเยา การเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวใหม่นี้เกิดขึ้นหลังจากที่รัฐบาลสามารถยึดพื้นที่บริเวณดอยผาฮ้างได้สำเร็จในปี 2525 และสร้างทางสายยุทธศาสตร์ขึ้น เช่นเดียวกับดอยผาหัวและผาจิที่เป็นฐานสำคัญของพลท. “ที่ดอยผาหัวมีถ้ำขนาดใหญ่ซึ่งใช้เป็นกองบัญชาการเขต 7 ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แล้วยังมีอุโมงค์หลบภัยลึกถึง 50 เมตรจุดนี้เป็นจุดที่สำคัญของที่นี่ จะต้องเดินเข้าไปจากลุ่มน้ำแม่สาวอีกราว 2-3 ชั่วโมง...ส่วนอีกจุดหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยในอดีตก็คือ บริเวณน้ำตกผาจิซึ่งจัดสร้างเป็นที่ตั้งของสถานีวิจัยแห่งประเทศไทย ในพ.ศ.2524” จนถึงปี 2525 มวลชนจึงเข้ามอตัว ทางกรมเข้ายึดครองเขต 7 ได้ ที่สำคัญคือ วันที่ 22 ธันวาคม 2526 “คือวันเปิดเมืองน่านสันติสุข ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ออกจากปามามอตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย จำนวนถึงกว่า 5,000 คนในวันนั้น” ผู้ว่าราชการจังหวัดน่านที่เพิ่งมารับตำแหน่งในเดือนตุลาคม 2526 ย้ำว่า “การท่องเที่ยวเป็นยาสารพัดโรค ที่จะช่วยแก้โรคต่าง ๆ” (อนุสาร อ.ส.ท. 2527ก, 7, 48, 53, 77) ดังนั้น จุดหมายของรัฐบาลในการเปลี่ยนฐานที่มั่นพลท.ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงอยู่ในนโยบายเช่นกัน การเปิดพื้นที่ภาคเหนือด้านตะวันออกยังสัมพันธ์กับการส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยวเป็นวงรอบหรือวงกลมที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดให้มีขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ในที่นี้คือ เริ่มจากอุดรดิตถ์ ไปแพร่-น่าน วนกลับมาที่พะเยา-ลำปาง แล้วบรรจบสายลำปาง-แพร่-อุดรดิตถ์ (อนุสาร อ.ส.ท. 2527ก, 12) นั่นคือ การไหลเวียนของผู้คนและการกำกับของรัฐเข้าไปยังพื้นที่ที่เคยเข้าถึงยากได้ “ลานนาตะวันออก” ที่เคยเป็นเขตอันตรายจากภัยคอมมิวนิสต์ได้ถูกเปลี่ยนภาพลักษณ์ใหม่ โดยชี้ให้เห็นแหล่งท่องเที่ยวดังนี้ “เขื่อนถ้ำทหารเสือพระเจ้าตาก” เมืองพิชัย, “สูดดินแดนวรรณคดีอมตะ”- พระลอ เมืองแพร่, “ท่องนันทบุรีศรีนครน่าน”, “ข้ามทะเลภูเขาไปเลียบชายกว๊าน”-พะเยา และ “บรรจบเส้นทางที่เขลางค์นคร”-ลำปาง (อนุสาร อ.ส.ท. 2527ก, 15-23) โดยสรุปคือ การนำพานักท่องเที่ยวไปยังแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่คนไม่ค่อยรู้จักกันดี ทั้งยังนำภาพการท่องเที่ยวมาทดแทนภาพลักษณ์ที่เคยเป็นแหล่งก่อความไม่สงบของเหล่าพลท.

พื้นที่ท้าย ๆ ที่ถูกมองว่าจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็คือ บริเวณ อ.เบตง จ.ยะลา กล่าวกันว่าแผนยุทธการได้เริ่มขึ้นที่เกิดขึ้นทำให้ยึดค่ายใหญ่ภาคใต้ได้ในปี 2523 แต่ก็ยังไม่สามารถสร้างความ

สงบในภูมิภาคได้ เนื่องจากขบวนการในภาคใต้นั้นไปสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา จนกระทั่งปี 2530 รัฐบาลได้มีนโยบายให้พรรคคอมมิวนิสต์มาลายาสามารถมอบตัวโดยไม่มีความผิดพร้อมทั้งจัดสรรที่ดินทำกินจนเกิด “หมู่บ้านปิยมิตร 5” โดยกองทัพภาคที่ 4 ได้จัดสรรพื้นที่ทำกินให้ 1,250 ไร่ แก่ผู้เข้าร่วมพัฒนาชาติไทย ครอบครัวยุคละ 15 ไร่ บริเวณเขาน้ำค้างแถบ อ.นาทวี และอ.สะเดา จ.สงขลา พื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยบ้านพัก สนามกีฬา หรือประชุมและระบบสาธารณสุขโรคที่เชื่อมกับอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง นั้นทำให้ภาพลักษณ์ของธรรมชาติถูกนำมาเป็นจุดขายอีกครั้ง ด้วยสภาพที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งต้นกำเนิดของแม่น้ำลำคลอง พบพืชพันธุ์แบบป่าดิบชื้น มีพันธุ์ไม้มีค่าเศรษฐกิจและยังอุดมไปด้วยสัตว์ป่า ที่สำคัญคือมีน้ำตกอยู่มากมายที่ “ร่อนที่คนเข้าไปชื่นชมและสัมผัส” นอกจากนั้น”อุโมงค์ค่ายโจรจีนคอมมิวนิสต์” ถูกคาดหวังว่าจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบใหม่เช่นเดียวกับเขาค้อและภูหินร่องกล้า ดังที่มีคำปรารภว่า “เมื่อการต่อสู้ยุติวันนี้ ทั้งเขาค้อ ภูหินร่องกล้า และค่าย 508 กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ผู้คนเข้าไปดู ศึกษาหาความรู้ ทั้งธรรมชาติของป่าเขา และร่องรอยการต่อสู้อันยาวนานในอดีตที่ผ่านมา แล้วทำไม...อุโมงค์ค่ายของพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ไม่ได้?” (อนุสาร อ.ส.ท. 2532, 116-117)

จากจุดสูงสุดของพลท.ในปี 2520 มาจนถึงความพ่ายแพ้ของขบวนการปฏิวัติเป็นระยะเวลาอันแสนสั้นเพียง 5 ปีเท่านั้น หลังจากรัฐบาลสามารถเอาชนะทั้งกำลังอาวุธและด้านการเมือง ได้ทำให้พื้นที่เสี่ยงภัยมาแต่เดิม และฐานที่มั่นสำคัญของพลท.ถูกยึดครองกลับมายุติในการควบคุมของรัฐได้อย่างเดิม ในภาพใหญ่รัฐได้ประกาศเขตพื้นที่ป่าเขาให้เป็นอุทยานแห่งชาติ และอิงชัดเจนเมื่อรัฐได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนฐานที่มั่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจังเช่นบริเวณเขาค้อ และอุทยานภูหินร่องกล้า โดยเฉพาะภูหินร่องกล้าที่ยังคงสภาพของสิ่งก่อสร้างสำคัญต่าง ๆ ไว้ราวกับเป็นริมปาร์กเรื่องราวในพื้นที่ดังกล่าว ได้รับการถ่ายทอดจากสหายเก่าจากประสบการณ์โดยตรง ในทางกลับกันการทำให้เขตดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ย่อมเป็นการตอกย้ำชัยชนะ เนื่องจากมันมิได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างเรื่องเล่าอีกชุดหนึ่งที่ถูกเล่าใหม่โดยรัฐ การปราบปราม “ผู้ก่อการร้าย” คือ การกิจสำคัญที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐต้องเสียสละชีวิต ดังนั้นเรื่องเล่ากระแสหลักจึงกดทับประวัติศาสตร์กระแสรองไปด้วยนโยบายการท่องเที่ยวที่ดูปราศจากการเมือง เป็นกลางและไม่เป็นพิษเป็นภัย

6. บทสรุป

จะเห็นได้ว่าการเมืองยุคสงครามเย็นกับนโยบายการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในด้านหนึ่งองค์การด้านการท่องเที่ยวต้องการรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ แต่อีกด้านหนึ่งพวกเขาก็ใช้มันเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์และเรื่องราวของดินแดนในประเทศไทย พลวัตของการเมืองแต่ละยุคส่งผลต่อนโยบายการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปด้วย ในทศวรรษ 2500 การท่องเที่ยวมีส่วนในการบุกเบิกพื้นที่ห่างไกล ขณะเดียวกันก็ทำการโฆษณาชวนอุดมการณ์ของรัฐไปด้วย จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์เสียปืนแตกเมื่อปลายทศวรรษ 2500 การปะทะกันด้วยอาวุธระหว่างกองกำลังของรัฐบาลแลพลท.ได้ทำให้เขตชนบทและป่าเขาเริ่มไม่เป็นที่ปลอดภัยอีกต่อไปแล้ว อย่างไรก็ตาม นโยบายด้าน

การท่องเที่ยวก็พยายามให้ข้อมูลและเรื่องเล่าเกี่ยวกับดินแดนต่างๆ ทั่วประเทศไปอย่างไม่หยุดยั้ง แม้ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด บทบาทของอนุสาร อ.ส.ท. ได้ทำหน้าที่เล่าถึงพื้นที่เสี่ยงภัย การปะทะกัน และความคับหน้าของพื้นที่ดังกล่าวว่าคลายความตึงเครียดไปมากน้อยเพียงใด

ท่องเที่ยวในฐานะเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อของรัฐดังที่ฟิลลิปส์กล่าวถึงนั้นยังมีข้อจำกัด เนื่องจากการศึกษาของเขามาสิ้นสุดที่ทศวรรษ 2500 ขณะที่บทความนั้นนอกจากจะแสดงให้เห็นบทบาทการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับนโยบายการปราบคอมมิวนิสต์ต่อมาจนถึงปลายทศวรรษ 2520 ต่อต้นทศวรรษ 2530 แล้ว ยังทำให้เห็นว่านอกจากการชวนคนไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางวัฒนธรรมและธรรมชาติแล้ว ยังพยายามเปิดพื้นที่ใหม่ ๆ นั่นคือ จุดที่เคยเป็นพื้นที่ต้องห้ามนั่นเอง เนื่องมาจากเหตุการณ์ตึงเครียดได้คลี่คลายลงเมื่อปลายทศวรรษ 2520 ความเปลี่ยนแปลงและพายุแพ้ของพลท. นำไปสู่การยึดครองชัยภูมิและเขตที่มั่นของพลท. ไปทีละแห่ง จนสามารถยึดครองพื้นที่คืนได้แทบทั้งหมด ในอีกด้านพบว่า การกิจการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ฐานที่มั่นในอดีตให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยังคงเป็นสิ่งที่รัฐใช้เพื่อแทนที่ภาพจำและเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ทั้งยังสร้างโครงเรื่องใหม่จากมุมมองฝ่ายรัฐ ก่อนที่อีกหลายปีต่อมา การกลับมาฟื้นฟูความหมายของอดีตพลท.จะมีบทบาทในราวทศวรรษ 2540 งานศึกษานี้จึงเป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวของรัฐจากเขตฐานที่มั่นของพลท. ที่เป็นการถมช่องว่างของการศึกษาระหว่างทศวรรษ 2500 และทศวรรษ 2540 ไปด้วย

รายการอ้างอิง

เอกสารภาษาอังกฤษ

Phillips, M. 2012. *'Oasis on a Troubled Continent': Culture and Ideology in Cold War Thailand*, Ph.D. Dissertation in History, Department of History School of Oriental and African Studies, University of London.

เอกสารภาษาไทย

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์. (2523). 23 เมษายน.

จรูญ หยุทอง. 2558. แนวรบด้านใต้ในสถานการณ์ไฟลามทุ่ง “ไม่รบนายไม่หายจน”, *รัฐมิแตร*, 36 : 3 (กรกฎาคม-กันยายน) : 74-84

ชมรมมิตรสัมพันธ์. 2556. *รวม วงศ์พันธ์ : วิชนปฏิวัติไทย จิตใจสากลนิยมชนชั้นกรรมาชีพ สมเกียรติชาวพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย*. ม.ป.ท. : ชมรมมิตรสัมพันธ์.

เดวิด แชนด์เลอร์. 2546. *ประวัติศาสตร์กัมพูชา*, พรณงาม เก้าธรรมสาร, บรรณาธิการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. 2548. *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*, พรณี ฉัตรพลรักษ์และคณะ,

- แปล. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ทิฆัมพร สิงโตมาศ. 2560. หมู่บ้านเสียงปืนแตก: ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวทางการเมืองและการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นบ้านนาบัว. *วารสารธรรมศาสตร์*, 36 (3) (กันยายน-ธันวาคม) ธงชัย วินิจจะกูล. 2556. *กำเนิดสยามจากแผนที่ ประวัติศาสตร์ภูมิวิทยาของชาติ*. กรุงเทพฯ : อาน. ธนาวิ โชติประดิษฐ. 2559. แผ่นดินไทยได้ร่วมพระบารมี อนุสาวรีย์เนื่องมาแต่การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ ในภาคเหนือตอนบนกับปฏิบัติการสร้างความทรงจำของรัฐไทย. *เอกสารประกอบการประชุม วิชาการระดับชาติ มานุษยวิทยาและสังคมวิทยาภาคใต้ ครั้งที่ 2 ศาสตร์แห่งการจำ ศิลป์แห่งการลืม*, 25-27 สิงหาคม อาคาร 58 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชิกานต์ ศรีนารา. 2553. *หลัง 6 ตุลาฯ ว่าด้วยความขัดแย้งทางความคิดระหว่างขบวนการนักศึกษา กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : 6 ตุลารำลึก.
- นิพัทธ์ ทองเล็ก. 3 มีนาคม 2560. ภาพเก่า...เล่าตำนาน เรื่อง เขาค้อ..จากสมรภูมิลือตู่ สู่วรรคบันดิน (1). *มติชนออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2561 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_481859
- นิลวดี พรหมพักพิง และคณะ. 2557. การช่วงชิงพื้นที่การเมืองระหว่างรัฐและท้องถิ่นกรณีศึกษา หมู่บ้านผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในภาคอีสาน. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 10 (2) (พฤษภาคม-สิงหาคม) นิษฐนาถ นิลดี. 2555. *ขบวนการคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม ค.ศ.1945-1975*, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นเพชร จำปา. 2545. *วัฒนธรรมการท่องเที่ยวของคนไทย พ.ศ.2394-2544* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรทิพย์ แซ่เตียว. 2551. สมาชิก พลท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ละเลิกรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้วจริงหรือ?. *วารสารศิลปศาสตร์*, 8 (1) (มกราคม-มิถุนายน) : 277-311
- ราชกิจจานุเบกษา. 2504ก. เล่ม 78, ตอนที่ 80, 3 ตุลาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2504ข. เล่ม 78, ตอนที่ 110 ฉบับพิเศษ, 24 ธันวาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2505ก. เล่ม 79 ตอนที่ 86 ก, 18 กันยายน.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2505ข. เล่ม 79 ตอนที่ 104 ก, 23 พฤศจิกายน.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2506. เล่ม 80 ตอนที่ 11 ก ฉบับพิเศษ, 29 มกราคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2509. เล่ม 83 ตอนที่ 53 ก, 28 มิถุนายน.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2512ก. เล่ม 86 ตอนที่ 62, 8 กรกฎาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2512ข. เล่ม 86 ตอนที่ 115, 26 ธันวาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2515ก. เล่ม 89 ตอนที่ 71 ฉบับพิเศษ, 4 พฤษภาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2515ข. เล่ม 89 ตอนที่ 148 ฉบับพิเศษ, 2 ตุลาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2515ค. เล่ม 89 ตอนที่ 170 ก ฉบับพิเศษ, 13 พฤศจิกายน.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2515ง. เล่ม 89 ตอนที่ 190 ก ฉบับพิเศษ, 13 ธันวาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2517ก. เล่ม 91 ตอนที่ 68 ก ฉบับพิเศษ, 19 เมษายน.

ราชกิจจานุเบกษา. 2517ข. เล่ม 91 ตอนที่ 216 ก ฉบับพิเศษ, 18 ธันวาคม.

ราชกิจจานุเบกษา. 2518ก. เล่ม 92 ตอนที่ 54 ก ฉบับพิเศษ, 5 มีนาคม.

ราชกิจจานุเบกษา. 2518ข. เล่ม 92 ตอนที่ 87 ก ฉบับพิเศษ, 2 พฤษภาคม.

ราชกิจจานุเบกษา. 2518ค. เล่ม 92 ตอนที่ 114 ก ฉบับพิเศษ, 19 มิถุนายน.

ราชกิจจานุเบกษา. 2527. เล่ม 101 ตอนที่ 96 ก ฉบับพิเศษ, 26 กรกฎาคม.

วรรณิ์ เจริญผล. 2548. *พุทธศาสนาและการเมืองลาวภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ 1975-1998* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิมลพรรณ ปีตรวัชชัย. 16 กุมภาพันธ์ 2555. 35 ปี วิภาวดีรำลึก ‘พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต’. *โพสต์ทูเดย์*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.posttoday.com/life/life/138046> (16 กุมภาพันธ์)

วัฒน์ วรรณยางกูร, บรรณาธิการ. 2546. *สายลมเปลี่ยนทิศ...แต่ดวงจิตมิได้เปลี่ยนเลย : ผลิกแห่งชีวิตและเสียงเพลงปฎิวัติไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการบันทึกและเผยแพร่ประวัติศาสตร์งานเพลงปฎิวัติ ศิลปวัฒนธรรมออนไลน์. 27 กรกฎาคม 2561. พระพุทธรูปรัตนไตรยรัชชวัฒน์จตุรทิศ : พระพุทธรูปเพื่อปกป้องบ้านเมืองด้วยพระราชหฤทัยปรารถนาในรัชกาลที่ 9. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561 จาก https://www.silpa-mag.com/club/art-and-culture/article_15824

ศูนย์. 2517. กรุงเทพฯ: บพิธ.

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. 2552ก. “8 สิงหาคม 2508” (8-8-08) “วันเสียงปืนแตก” (ตอน 1). *ประชาไท*. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก <https://prachatai.com/journal/2009/08/25380>

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. 2552ข. “8 สิงหาคม 2508” (8-8-08) “วันเสียงปืนแตก” (ตอน 2). *ประชาไท*. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก <https://prachatai.com/journal/2009/08/25401>

สำนักอุทยานแห่งชาติ. 2561ก. ได้ร่มเย็น (Tai Rom Yen). สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2561 จาก http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1074 ก

สำนักอุทยานแห่งชาติ. 2561ข. รายชื่ออุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2561 จาก <http://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=3855> ข

สันติสุข โสภณสิริ, บรรณาธิการ. 2548. *ปุมประวัติศาสตร์มหิดลเพื่อประชาธิปไตย ภาคที่ 3 : พื้นที่ความหวัง สร้างกำลังใจ มุ่งรับใช้สังคม (หลัง 6 ตุลาคม 2519-2525)*. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยสังคมและสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

อนุสาร อ.ส.ท.. 2512ก. 10 : 2 (กันยายน)

อนุสาร อ.ส.ท.. 2512ข. 10 : 3 (ตุลาคม)

อนุสาร อ.ส.ท.. 2513. 10 : 9 (เมษายน)

อนุสาร อ.ส.ท.. 2514ก. 11 : 8 (มีนาคม)

อนุสาร อ.ส.ท.. 2514ข. 12 : 5 (ธันวาคม)

อนุสาร อ.ส.ท.. 2515. 13 : 3 (ตุลาคม)

- อนุสาร อ.ส.ท.. 2516ก. 13 : 10 (พฤษภาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2516ข. 13 : 11 (มิถุนายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2518. 16 : 3 (ตุลาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2519. 17 : 4 (พฤศจิกายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2520ก. 17 : 6 (มกราคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2520ข. 17 : 10 (พฤษภาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2520ค. 17 : 11 (มิถุนายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2520ง. 17 : 12 (กรกฎาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2521. 18 : 9 (เมษายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2522ก. 19 : 10 (พฤษภาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2522ข. 20 : 4 (พฤศจิกายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2523. 20 : 9 (เมษายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2524. 22 : 5 (ธันวาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2525. 22 : 7 (กุมภาพันธ์)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2526ก. 23 : 11 (มิถุนายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2526ข. 23 : 12 (กรกฎาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2527ก. 24 : 11 (มิถุนายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2527ข. 25 : 1 (สิงหาคม)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2527ค. 25 : 2 (กันยายน)
อนุสาร อ.ส.ท.. 2532. 29 : 8 (มีนาคม)

Translated Thai References

- Art and Culture Magazine online. July 27, 2018. Phra Buddha Nirarokantarai Chai-wat Chaturatit : Buddha statue for protecting nation of King Rama IX. Retrieved November 319, 2018 from https://www.silpa-mag.com/club/art-and-culture/article_15824 (In Thai)
- Chaloemtiarana, T. 2003. *Thailand: The Politics of Despotism Paternalism*, Chatpol-rak, P. et al, translation. 2nd edition, Bangkok : Social Sciences and Humanities Textbooks Foundation. (In Thai)
- Champa, P. 2002. *Thai Tourism Culture, AD 1851-2001* M.A.'s thesis in history, Department of History, Thammasat University. (In Thai)
- Chandler, D. 2013. *History of Cambodia*, Panngam Nagotammasarn, translation editor. 3rd edition, Bangkok : Social Sciences and Humanities Textbooks Foundation. (In Thai)

- Charoenphol, W. 2005. *Buddhism and Politics in Laos under the Communist Regime : 1975-1998*, M.A.'s thesis in history, Department of History, Thammasat University. (In Thai)
- Chotpradit, T. 2016. Thailand under King's prestige, monument about the fighting with Communist in Upper Northern of Thailand and the state's practice of memory construction. *The Proceeding in National Conference of Southern Anthropology and Sociology#2 Science of Remembering and Art of Forgetting*, 25-27 August at Prince of Songkla University, Pattani Campus. (In Thai)
- Jeamteerasakul, S. August 10, 2009. "October, 8, 1965" (8-8-08) " The Day the First Gunshot Rang Out " (part 2). *Prachathai*. Retrieved January 4, 2019 from <https://prachatai.com/journal/2009/08/25401> (In Thai)
- Jeamteerasakul, S. August 8, 2009. "October, 8, 1965" (8-8-08) " The Day the First Gunshot Rang Out " (part 1). *Prachathai*. Retrieved January 4, 2019 from
- Mitr Sampan Club. 2013. *Ruam Wongpan : Revolution proletariat hero an honorable member of Communist Party of Thailand*. n.p. : Mitr Sampan Club. (In Thai)
- National Parks Office. 2018a. Tai Rom Yen. Retrieved Decmber 30, 2018 from http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1074 (In Thai)
- National Parks Office. 2018b. Name of national parks and forest parks. Retrieved Decmber 30, 2018 from <http://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=3855> (In Thai)
- Nildee, N. 2012. *The Communist Movement in Vietnam 1945-1975* M.A.'s thesis in history, Department of History, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Osotho. 1969a. 10 : 2 (September) (In Thai)
- Osotho. 1969b. 10 : 3 (October) (In Thai)
- Osotho. 1970. 10 : 9 (April) (In Thai)
- Osotho. 1971a. 11 : 8 (March) (In Thai)
- Osotho. 1971b. 12 : 5 (December) (In Thai)
- Osotho. 1972. 13 : 3 (October) (In Thai)
- Osotho. 1973a. 13 : 10 (May) (In Thai)
- Osotho. 1973b. 13 : 11 (June) (In Thai)
- Osotho. 1975. 16 : 3 (October) (In Thai)
- Osotho. 1976. 17 : 4 (November) (In Thai)
- Osotho. 1977a. 17 : 6 (January) (In Thai)

- Osotho*. 1977b. 17 : 10 (May) (In Thai)
- Osotho*. 1977c. 17 : 11 (June) (In Thai)
- Osotho*. 1977d. 17 : 12 (July) (In Thai)
- Osotho*. 1978. 18 : 9 (June) (In Thai)
- Osotho*. 1979a. 19 : 10 (May) (In Thai)
- Osotho*. 1979b. 20 : 4 (November) (In Thai)
- Osotho*. 1980. 20 : 9 (April) (In Thai)
- Osotho*. 1981. 22 : 5 (December) (In Thai)
- Osotho*. 1982. 22 : 7 (February) (In Thai)
- Osotho*. 1983a. 23 : 11 (June) (In Thai)
- Osotho*. 1983b. 23 : 12 (July) (In Thai)
- Osotho*. 1984a. 24 : 11 (June) (In Thai)
- Osotho*. 1984b. 25 : 1 (August) (In Thai)
- Osotho*. 1984c. 25 : 2 (September) (In Thai)
- Osotho*. 1989. 29 : 8 (March) (In Thai)
- Peetatawatchai. W. February 16, 2012. 35th years memorial of Princess Vibhavadi Rangsit. *Post Today Online*. Retrieved December 30, 2018 from <https://www.posttoday.com/life/life/138046> (In Thai)
- Promphakping, N. 2014. The Political Contestation between the State and the Local : A Study of a Thai Nation Development Cooperators' Village in Northeast Thailand. *Journal of Mekong Societies*, 10 (2) (May-August) : 131-157 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1961a, October 3. Volume 78 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1961b, December 24. Volume 78 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1962a, September 18. Volume 79 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1962b, November 23. Volume 79 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1963, June 28. Volume 83 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1966, January 29. Volume 80 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1969a, July 8. Volume 86 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1969b, December 26. Volume 86 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1972a, May 4. Volume 89 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1972b, October 2. Volume 89 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1972c, November 13. Volume 89 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1972d, December 13. Volume 89 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1974a, April 19. Volume 91 (In Thai)

- Rajjakijjanubeksa*. 1974b, December 19. Volume 91 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1975a, March 5. Volume 92 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1975b, May 2. Volume 92 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1975c, June 19. Volume 92 (In Thai)
- Rajjakijjanubeksa*. 1984, July 26. Volume 96 (In Thai)
- Sae-Teio, P. 2008. The Members of the Communist Party of Thailand, Who Used to Carry Out Their Activities at the Permanent Base in Nan Province Have Changed Their Proletariat Class Consciousness?. *Journal of Arts*, 8 (1) (January-June) : 277-311 (In Thai)
- Singtomast, T. 2017. The First Gunshot Rang Out Village: History Political Movement and Identity Construction of Nabua. *Thammasat Journal*, 36 (3) (September-December) (In Thai)
- Soon. 1974. Bangkok: Bophit. (In Thai)
- Sopanasiri, S, editor. 2005. *History of Mahidol University for Democracy Part3 : Restoring Hope, Building Spirit and Social Service (After October 6, 1976-1982)*. Bangkok : The social and health research, Health Systems Research Institute. (In Thai)
- Srinara, T. 2010. *After 6 October : Ideological Conflicts between student movement and Communist Party of Thailand*. 2nd edition, Bangkok : 6 October Commemoration . (In Thai)
- The Command of the Prime Minister 66/2523 Policy to Fight Communism (1980). 23 April. (In Thai)
- Tonglek, N. March 3, 2017. Old photos...tell story about Khao Ko...From Bloody battlefield to heaven on earth (1). *Matichon Online*. Retrieved Retrieved December 30, 2018 from https://www.matichon.co.th/columnists/news_481859 (In Thai)
- Wanlayankoon, W, editor. 2003. *Sailom Plean Tit...Tae Duangchit Mi Dai Pleanloei : Biography and Sound of Thai Revolution Songs*. Bangkok : The record and revealing the history of revolution songs project. (In Thai)
- Winichakul, T. 2013. *Siam Mapped: A History of the Geo-Body of a Nation*, Pawakapan, P. et al, translation. Bangkok : Read Journal. (In Thai)
- Yoothong, J. 2015. Southern front in Cold War situation “If you don’t fight the master, you can’t abandon the poverty”, *Rusmilae*. 36 (3) (July-September) : 74-84 (In Thai)